

№ 5
1938
30 s.

Frühzeit Fröhlich.

TOIMETUS:

Tallinnas, Kaarli t. 8, Kaitseliidu Peastaabi ruumes.

Vastutav toimetaja kolonel J. Maide
telefon 451-94.

Tegevtoimetaja: kapten A. Truuvere
telefon ametis 451-89 ja sv. 156-a,
kodus 465-01.

Väljaandja: Kaitseliidu Peastaap.
Tegevtoimetaja kõnetunnid teisipäeviti
ja neljapäeviti kella 10.00-12.00.

Kaastõõ arvatakse tasu alla, kui sellele
tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaamiseks märkimata
käskkirju alal ei hoita.

*

TALITUS:

Tallinnas, Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9-3.
Telefon 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Nr. 5

1938

SISUKORD:

Kaanepilt: Isade ja poegade õhtull
Kaitseliidu Tallinna Maleva võimlas.

EHT: Vaatlusi sisestundmuste reas.

EPa: Rahulikud dokumendid jutusta-
vad ärevatest aegadest.

Les: Isad ja pojad.

— Ungari rahvuspuha puhul.

—d: Prof. Artur Kapp 60-aastane.

E. L-I: Karl Gutmann ¶.

V. H.: Riigihoidja autasud laskureile.

Kol.-ltn. E. Metstak: Kaitseliidu ja re-
servohvitseride auastmes kõrgenda-
mise kaiseist.

— Üks nädal kodumaale ja rahvale.

P. Järve: Seitse aastat pidevat tööd
sidealal Tallinna Malevas.

Ltn. V. Matela: Täpsusküti osa lahing-
gus.

Ar.-Al.: Kergedivisjon sai endale ho-
bused.

— Aeg on telkide muretsemiseks.

L. S.: Purjedega jää.

— Vanarahva nalja ja huumorit.

*Kaitseliitlased ja
naiskodukaitse liikmed,
küllastage uueltavatud*

„HARJU“ KOHVIKUT

Tallinn, Vabadusväljak 7, tel. 414-00

A. SAKOVSKI

TALLINN, POSTK. 260, KÖNETRAAT 441-96

VICKERS ARMSTRONGS Ltd.

ESINDAJA EESTIS

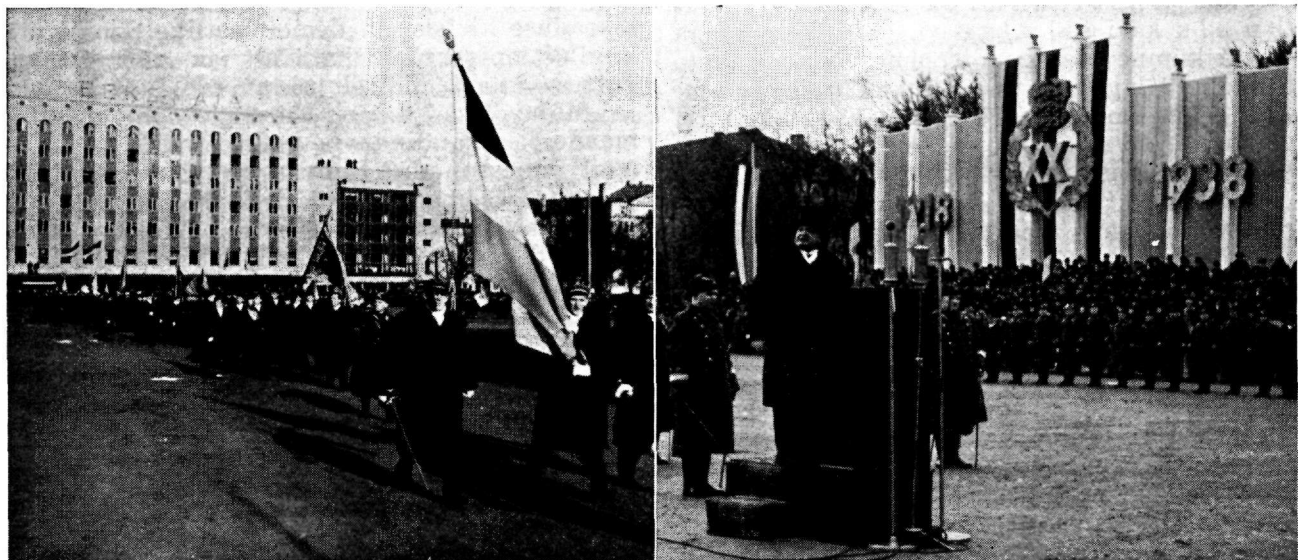
Tehased valmistavad: Posti- ja
reisiaurikuid, sõjalaevu, õlimooto-
reid laevale ja kuivamaa otstar-
beks, auruturbiine, aurumasinaid;
ujuvaid dokke ja kraanasid, väik-
semaid laevu, tsemenditootmise
masinaid; kaevanduste seadeldisi,
valamise ja sepikodade seadeldisi
jne. jne.

Kaitse Kodu!

Nr. 5

Tallinnas, 15. märtsil 1938

XIV aastakäik

Ülal: üldvaade Vabariigi 20. aastapäeva paraadile Vabadusväljakul.
All: üksikuid momente paraadist

Vaatlusi sisesündmuste reas

1.

Vabariigi kahekümnenda aastapäeva juubelipidustused 24. veebruaril möödusid kogu rahva üleva ning patriootiliselt eleva meeleolu tähe all. Mitmesugused pidustused ja koosolekud, paraadid ja ilutulestikud, aktused ja muud päevakohased pidulikud sündmused leidsid kõige laialdasemate rahvahulkade poolt sooja, vaimustusküllast ja ülirohket osavõttu. Noore vabariigi töökas, kiiresti arenev ja iseseisvuse hüvesid hindav rahvas tundis täies ulatuses ning rõõmus neid tagajärjerikkaid võitlusi ja kõigil aladel rohkeid saavutusi, mida Eestile on toonud kakskümmend aastat riiklikku iseseisvust.

Möödunud juubeliaastapäeval võidi uhkusega ja täie rahuldustundega tagasi vaadata tehtud töö, murrangulise edu ja üldise kiire tõusu peale, mida võime konstateerida Eesti rahvusliku ja riikliku elu kõigil aladel. Lühikese ajaga — paarikümne aastaga — oleme võõraste ikete alt jõudnud kiiresti kosunud ja võimsalt edeneva iseseisva riigini, kus kogu rahvale ta kõigis elukutseis ja mitmesuguseis klassides on kindlustatud laialdased vabadused, kindlad elutingimused ja rahulikud võimalused töö, teenistuse ja hariduse saamiseks.

Kiire, saavutusterohke ja üldiselt õnnisturikas on olnud Eesti riigi ja rahva edu nende möödunud kahekümne aasta jooksul. Kõige selle tõttu leidsid 24. veebruari pidustused tänavu eriti elavat ja laialdast kajastust nii linnades kui maal — kogu rahva seas. Väga elav ja endisest ulatuslikum oli tähelepanu Eesti iseseisvuspäeva pidustuste ja sel puhul tehtud kokkuvõtete vastu ka väljaspool kodumaad. Meie rahva rohked liikmed nii kaugemal kui ka lähemal võõrsil — väliseestlased — tundsid elavalt ja uhkusega kaasa vaba kodumaa edule ja pidupäevale. Sõbralikud naaberriigid ja vägevad läänepoolsed toed andsid meie saavutusile ja korra stabiilsusele täie tunnustuse. Paljude sõbraliike maade seltskond, valitsusringkonnad ja ajakirjandus tõstsid esile ja hindasid tunnustavalt meie edu. See kõik tõstab esile selle aastapäeva tähtsust ja suurendab ka selle sisulist väärtust.

2.

Tähtis oli möödunud iseseisvuspüha meile eriti ka selle poolest, et sel ja järgneval päeval — 24. ja 25. veebruaril — toimusid üldised valimised Riigivolikokku.

Esimest korda astus meie hääleõiguslik kodanikkond valimiskastide juure selleks, et uue ja riigivõimu ning demokraatlike vabaduste ja kohustuste kindla tasakaalukuse alusele rajatud põhiseaduse nõudel saata rahvaesindajaid meie parlamendi esimesse kotta.

Need valimised olid esimene tähtsaim samm tänavu 1. jaanuaril kehtima hakanud uue põhiseaduse elluviimisel. Nüüd on need valimised möödas, nende tulemused selgunud ja rahva tahtest pilt olemas. Rõõmustava, kindla ja suure üksmeelsusega on rahvas heaks kiitnud meie riikliku siserahu päästjate — Riigihoidja Konstantin Pätsi ja Sõjavägede Ülemjuhataja kindralleitnant Johan Laidoneri — töö viimase nelja aasta jooksul.

Kindlalt ja tasakaalukalt, kannatlikult ja järjekindlalt töötasid need üldtunnustatud riigi- ja rahvajuhid meie riigi päästmiseks põhiseaduse kriisist ja demokraatlike põhiõiguste kindlustamiseks. Üllatavalt ja rõõmustavalt ruttu — nagu üldiselt tunnustab seda ka suur ja mõjuvõimas Lääne-Euroopa demokraatlike maade ja Skandinaavia ajakirjandus — on see meil õnnestunud. Rahvas on vana rahvajuhi ja tulise isamaalase — meie hallipäise Riigihoidja — ja ta kaastööliste põhimõtted, kavad ja töö heaks kiitnud. Viimasel rahvahääletusel, Rahvuskogu valimisel ja nüüd lõppeks Riigivolikogu valimisel, on rahva rõhuv enamus öelnud oma jaa-sõna selle juhi, ta kaastööliste ja selle uue suuna poolt, mis viimase nelja aasta jooksul on võetud Eesti riikliku korra ja siseelu tervendamiseks, kõvendamiseks ning tasakaalustamiseks.

Möödunud valimised kinnitasid rahva usku Eesti riikliku ja majandusliku arengu uue suuna tõhususse. Rahvas andis enamusvõidu sellele, kes riigi ja rahva on aidanud rahulikult ning ruttu välja tüürida sisekriisist ja vastu viia uuendatud ning kindlustatud demokraatia radadele.

Õige demokraatlik kord nõuab nii massidelt kui ka juhtidelt suurt distsipliinitunnet ja tasakaalukuse hoidmise vajadust. Meie endiste aastate demokraatia põdes revolutsiooni-aegade lapsehaigusi, traditsioonide puuduse nõrkusi ja riigimehelikkuse tundmise vähesust. See kutsus esile reaktsiooni, mis ähvardas võimule tuua teise äärmuse — autoritaarsed ja diktatuurilised jõud. Olukorra päästis, lahendas ja viis vastu uuendatud

rahvavalitsuslikule korrale vana rahvajuht — ja seda vastavalt antud lubadustele ning kogu kultuurmaailma imetluseks rahu, ladusalt ja ruttu.

Praegu on käsil ka rahvaesinduse teise koja — Riiginõukogu — komplekteerimine. Vastavad valimised kutsealade kodades ja mujal on parajasti päevakorral. Riiginõukogu koosseisus on seaduse alusel ette nähtud ka üks liige Kaitseliidu poolt. Kaitseliidu keskkogu koosolekul 10. skp. valiti Kaitseliidu poolt ühel häälel riiginõunikuks meie organisatsiooni lugupeetud juht kindralmajor J. Orasmaa, kes meie esindajaks oli ka Rahvuskogu teises kojaski.

Muide võime siinkohal rahuldusega märkida, et äsjavälitud Riigivolikogu koosseisu kuulub hariliku kodaniku valituna rohkem kaitseliitlasi kui neid oli üheski Eesti rahvaesinduses varemalt. See räägib uue rahvaesinduse isikliku koosseisu patriotismi kõrguse poolt ja on talle kindlaks plussiks.

Aprillis astub uus Riigikogu — tema mõlemad kojad — kokku esimesiks koosolekuiks ja sellega on Eesti parlamentlik elu jõudnud uutele normaalsetele radadele. See on rõõmustav nähtus meie rahva elus, mida praegusel ajal hulk rahvaid — ka suuri — ei suuda enesele lubada. Võime selle üle olla uhked — seda tänu meie tasakaalukaile juhtidele ja nende poolt antud õigele riikliku arengu suunale.

3.

Esimese aprilliga algab meil ka uus riigi eelarveaasta. Kui teha kokkuvõtet möödunud, käesoleva kuuga lõppeva riigi majandusaasta kohta, siis peame üldiselt tunnistama stabiilset ja järjekindlat edu kõigil majandusaladel. Riigi tulud on korralikult ja rohke ülejäägiga laekunud. Selle tõttu on suudetud eelarves ettenähtud kulutusi täita, riiklikke suuremaid ehitusi teostada, riigikaitset kõvendada, riigiteenijate palku parandada ja kogu ulatuses meie majanduselu kindlalt juhtida.

Ka eramajanduses on möödunud aasta olnud hea ja edurikas, nagu tõendavad praegusel hooajal peetavad igasuguste põllumajanduslike, kaubanduslike, rahanduslike ja muude majanduslike ettevõtete tegevuse aruanded ja peakoosolekud. See laseb rahuldustundega tagasi vaadata möödunud aastasele tööle ja kindlustab paremaid lootusi tuleviku peale. See annab rahvale ja riigile rohkem võimalusi ja julgust laialdasemale ülesehitavale tööle, kindlustades seega meie rahvale töö- ja teenistusrohkest, elumaksumuse tõusu ja üldise heakäigu alused.

4.

Seoses eeloleva Võidupühaga, mida Vabariigi 20-nda juubeliaasta puhul kavatakse senisest suurejoonelisemalt pühitseda, ja samal ajal Tallinnas peetava rahvusliku suurpidustusega — XI-nda üldlaulupeoga — on ette näha rohkemal määral väliskülaliste saabumist Eestisse. Nende suuremate pidustuste tõttu töötab eelolev hooaeg kujuneda seniseist elavamaks turismiaastaks Eestile.

Kõike seda arvesse võttes tuleb vastavalt asutusil ja toimkondadel erilisel hoolt kanda, et pidustuste käigus kõik klapiks ja oleks huvitav ning ettenägelikult lahendatud. Meil on juba rohkeid kogemusi eelmiste laulupidude ja Võidupühade päevilt. Neist peaks jätkuma selleks, et nüüd kõigekülgsemalt hoolitsetaks pidustuste parema organisatsioonieest.

Sisulise külje juures peab erilise hoolega silmas pidama ka pidustuste välise külje mitmekesisust ja korralikku läbiviimist. Kümnele tuhandele maalt ja teisist linnust saabunud lauljatele ning muile külalisile, kes viimasel kahel aastal on rohkesti harjutanud või kuulnud eeloleva laulupeo laule, ja tuhandele välisvõõraile, kes vahest aru ei saa neist laulest ja ettekandeist, peab pakkuma ka head välist efekti.

Kavakindlalt, organiseeritult ja suurejooneliselt kaunistatud, illumineeritud, lipustatud ja ehitud Tallinn, rohked orkestrid, hoogsalt lavastatud avalikud rahvapeod suuremail väljakuil, massiliselt tarvitusele võetud kaunis rahvariie, oskuslikult serveeritud tulevärk ja muud massipidustuste algnõudeid peetagu silmas. Ei tohiks enam korduda, et mõne oskamatu noormehe süü läbi vaikiva või pragiseva valjuhääldaja poolt ja mõne loiu kavakorraldaja süü või taipamatuse läbi rikutaks ära tervete väljakute täite rahvamasside suurepärase pidutuju. Ühe pisikruvikese rikke või ettenägematuse tõttu ei tohi kümned tuhandad pidulikus meeolus olevad kodanikud kannatada. Kõik olgu ette proovitud ja peensusteni läbi mõeldud, sest tseremooniameistri töö võlu seisabki heas laustuses ja tuhandete pisiasjade täpsuses ning hoogsas täitmisel.

Eelolevate pidustuste tseremoniaalse, kavalise, korra, korteri, toitlustamise, kaunistamise, võõraste juhtimise jne. külgede mitmekülgeks läbikaalumiseks ja korraldamiseks ongi äsja loodud vastavate organisatsioonide vaheline toimikond, kes looks või aitaks luua eritoimikondi mitmesugustel aladel ja konsolideeriks pidustusi korraldavate asutuste ja organisatsioonide kavu ning tegevust. Igatahes tuleb ka erilisel hoolt kanda, kust ja kuidas

saavad korterit, süüa ja teejuhte tuhanded oodatavad väliskülalised — nii võõrad kui ka väliseestlased. Piinlik puhtus ja kord korteri ja söögi alal ning normaalsed hinnad olgu kindlalt ja iseenesestmõistetavad. Sama olgu maksev ka teiste linnade ja maa kohta, kuhu külalised hiljem laiali valguvad. Meie arvurikas üliõpilaskond tuleks rakendada võõraste juhtimisele. Haritlasina suudaksid nad sel alal olla eriliselt kasulikud, ja see olgu neile auasjaks. On ju võõrastejuhtide intelligentsus üks visiitkaarte, mis võõrastele jääb teatud maast.

5.

Tänavusuvised suurpidustused peaksid olema sissejuhatuseks Eesti saamisel turismimaaks. Nad olgu heaks alguseks ning sissejuhatuseks sellele suurele tööle ja neile laialdasile ülesandele, mida, alates esimesest aprillist, asub korraldama vastloodav Loodusekaitse ja turismi instituut Sotsiaalministeeriumi juures.

Selle asutuse hooleks jääb kavakindlalt ja hoogsalt tõsta meie riigi head nime kuurortide, turismi, looduseilu ja heaolu maana. Neil aladel pole meil seni olnud keskasutust, kes asja

korraldaks kavakindlamalt. Uuel asutusel on ees suur, tähtis vähekorraldatud ja tänuväärne tööväli.

6.

Kaitseliidu talvine tegevus möödus normaalselt ja kava kohaselt. Keskasutuses, malevais ja ka kõikjal vähemais üksusis töötati hoolega ning võimaluste kohaselt. Ees on kevadine ja suvine tegevus.

Väliselt suurim sündmus Kaitseliidu elus eeloleval suvel on suur üldparaad Võidupühal Tallinnas, kuhu seks puhuks saabub kuni 20 tuhat Kaitseliidu liiget — mehi, naisi ja noori. See tuleks Vabariigi suurim ja efektseim kodukaitse paraad, mis seni on peetud. Kuna kord ja distsipliin meie vabatahtlikus kodukaitse organisatsioonis on alati kõrgel tasemel ja meie pere varustus eriti viimaseil aastail suuremaulatuslikult on täienenud — seda just ühtlase riie-tuse seisukohalt — siis töötab suvine üldparaad meie perest anda rõõmustava pildi.

Kuna Võidupühal pealinnas toimuvad sündmused tõmbavad kohtadelt ära juht- ja tege-laskonna, siis toimuvad Võidupüha üritused sel aastal kohtadel tagasihoidlikumalt ja võimaluste piires.

E. H. T.

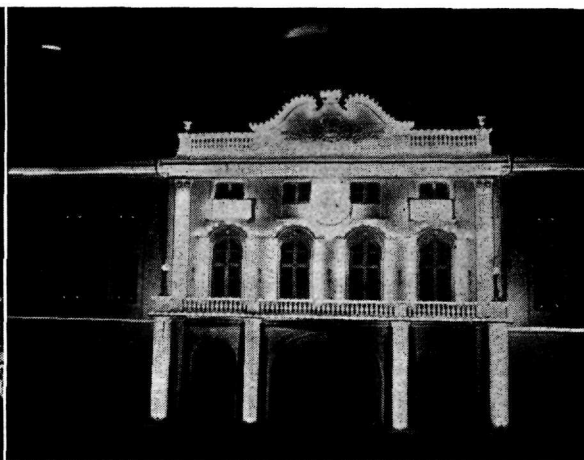
Rahulikud dokumendid jutustavad ärevatest aegadest

Kui tunneme oma rahva ajalugu, siis oleme oma rahvusega teadlikult seotud ja kanname ühtlasi kõlblat vastutust kaasaja ja tuleviku eest. Minevikust peab saama rahvas tegelikkuse eluvõimet ja julgust tuleviku tegudeks. Viimasel ajal on eriti ülikooli ringkondade poolt akuutselt päevakorrale tõstetud rahvuslike teaduste kavakindel arendamine just neil motiividel. Nende sihtide taotlemisel sammub ajalugu eesrinnas, sest ta ei ole ainult abstraktne teadus, vaid ka möödunud aegade esile manamine. Ent trükisõnas ilmunud ajalugu ei suuda kaugeltki esile kutsuda nii konkreetseid pilte minevikust kui võivad seda teha mitmesugused arhivaalid, mis on otseselt seotud möödunud aja sündmustega.

Eesti riikliku iseseisvuse 20. aasta sünnipäeva puhul esitasid Riigi Keskarhiiv, Riigiarhiiv ja Sõjaarhiiv Tallinnas Kunstihoones laiematele rahvahulkadele tutvumiseks meie iseseisvusevõitluse otsustavaima ajajärgu, nimelt meie iseseisvuse sünni dokumentides ja piltides. Olgugi, et see ajajärk (1917.—1921. a.) ei ole aastate poolest pikk, kuid tiheda sündmustiku tõttu kajastub see miljonites arhiividokumentides, milledest on muidugi välja saadud panna ainult piiratud valik. Kuid jätkub ka väljapanduist, et saada tervikpilt toleaja kaleidoskoopilise kiirusega möödunud sündmusist üksikasjusse tungimata. Seda ei ole ka nähtavasti näituse korraldajad taotlenud, vaid nad on tahtnud anda mõnevõrra süstemaatilist läbilõiget kogu sündmustikust,

mille sünteesiks on Eesti riikliku iseseisvuse sünd. Seda võimaldavad väljapandud dokumendid ja pildid täiel määral.

Näitus alustab oma jutustust minevikust keiser Nikolai II troonist loobumise manifestiga. See on õieti sissejuhatuseks kõigile järgnevaile sündmusile, mis aset leidsid meie kodumaal nelja raske ja sündmusrikka aasta jooksul kuni 1921. aastani, mil liitriigid tunnistasid Eesti Vabariigi de jure. Troonist lahtiütlemise manifestile järgneb Eestimaa kubermangu valitsemise üleandmise akt kuberner P. Verjovkinilt kubermangu komissarile J. Poskale. Eesti seltskond hakkab organiseeruma autonoomia kättevõitmiseks. Mõni päev hiljem pärast kubermanguvalitsuse ülevõtmist venelasilt koostatakse Tallinnas Eesti Liidu põhikiri ja hakatakse komplekteerima liikmeid Eesti Liidu kõigist seltsidest ja organisatsioonidest üle kogu maa. See oli õieti esimene rahvaesinduslik samm tulevasele iseseisvale Eesti demokraatlikule vabariigile. Edasi näeme, et eestlased hakkavad võimsate demonstratsioonidega nõudma autonoomiat. Viljandlased korraldavad 26. märtsil selle sihi taotlemiseks „Eesti Vabaduse Püha“, millest võtab osa kogu linna rahvas. Veel kaugemale lähevad eesti sõjaväelased Peterburis ja Soomes. Eestlaste meelevaldus-rongkäigust Peterburis, mis jättis imposantse mulje venelasile, on välja pandud neli ülesvõtet. Sirvides toleaegeid vene ajalehti, leiame, et venelased olid üllatatud eestlaste arvust, nende eeskujulikkusest distsi-

Toompea- ja Kadrioruloss Vabariigi 20. juubeli tuledesäras

pliinist rongkäigul ja julgeist nõudmisist. Silmitsedes väljapanud pilte, leiame, et isegi nüüd, 20 aasta järele, sisendavad pildid meisse küllaltki võimsa mulje osavõtjate rohkuse ja kirevate lippude ning plakaatidega, milledelt loeme: „Elagu vabariiklik Venemaa ja autonoomne Eesti!“, „Elagu vaba Eesti!“ jne. Kahtlemata oli neil demonstratsioonidel oma mõju, sest juba 30. märtsil kuulutas Vene Ajutine Valitsus välja seaduse „Eestimaa kubermangu administratiivsest valitsemisest ja omavalitsuse ajutisest korraldusest“, mille ametlikku väljaannet vene keeles näeme näitusel. Edasi minnes puutub silma Maanõukogust järele jäänud kirjalik mälestus ja ülesvõtte paljude tuttavate nägudega.

Enesemääramise mõte arenes. Viiburi eestlased, peamiselt sõjamehed, saatsid Vene Ajutisele Valitsusele ja Tööliste ja Soldatite saadikute nõukogule märgukirja föderatsiooni nõudmisega. Samale seisukohale asus ka ülevenemaaline eesti sõjaväelaste kongress Tallinnas 18—21. juun. 1917. a. ja Eesti Rahvuskongress.

Nüüd hakati juba enesemääramise õiguse kaitseks organiseerima eesti sõjamehi, sest sõjamehed on reaalsed rahva ja maa õiguste kaitsmisel. Peterburi eesti sõjamehed esitasid Vene sõjamineistrile avalduse, milles nõuti sanktsiooni eesti väeosade loomiseks. Ühtlasi loodi Peterburis Eesti Sõjaväeosade Organiseerimise Keskkomitee, kes kutsus ellu vastavad allorganisatsioonid üle laia Venemaa. Tagajärg oli see, et varsti sündis esimene eesti rahvuspolk. Edasi näeme, et eesti rahvusväe loomine pani liikuma kõik eesti sõjamehed kogu vene rindel. Nad organiseerisid kõikjal ja püüdsid kodumaale sõita eesti rahvuspolku. Nii astuski praegune Riigihoidja Eesti Sõjameeste Ülemkomitee esimees K. Päts tegeliku sammu luba hankimiseks teise eesti polgu formeerimiseks. Sellesisulist kirja võime näha näitusel Riigihoidja enese käega kirjutatult. Kuid siinsamas võime veenduda, et Eestis oli juba olemas reaalne sõjajõud, sest alus oli pandud juba eesti rahvusdiviisile, mille etteotsa astus praegune ülemjuhataja kindral J. Laidoner, tol korral alampolkovniku aukraadis, ja staabiülemaks kindral J. Soots, tol korral samuti alampolkovniku aukraadis. Vahepeal olid õige

mõjuvaks teguriks kujunenud kurikuulsad Tööliste ja Soldatite Nõukogud, millede tegevus avaldus peamiselt korralageduses, ametiasutuste hävitamises ja ametiisikute tapmises. Selle vastukaaluks loodi miilits ja „Tallinna elanikkude omakaitse“, kuid kõigest sellest oli vähe, et kaitsta elanikke ja nende varandust distsipliini kaotanud ja demoraliseerunud Vene soldatite eest. Provintsilinnadesse ja maale saadeti vähemaid eesti sõjaväe üksusi, kes püüdsid pidurdada Vene soldatite rüüstamist. Areteeritud eesti seltskonnategelasi püüti enamlaste käest välja meelitada kavalusega ja kui see ei aidanud siis hirmuga. Sel segasel ja kriitilisel ajal Maanõukogu kaalus omariikluse võimalusi, ette nähes saksa okupatsiooni ohtu. Ta kuulutas end ainsaks kõrgema võimu kandjaks Eestis, millega ühinesid nii omavalitsuseorganid kui ka eesti sõjamehed. Kuid see oli õli tulle kallamine. Tööliste ja Soldatite Nõukogu pani kogu oma võimu maksma, et Maapäeva laiali saata. Vaatamata sellele küpses Maanõukogu Vanematekogus mõte Eesti iseseisvust välja kuulutada. Seda nõudmist toetasid kõik mõtlevad eesti ringid, esimese eesti polgu sõjamehed ja isegi eesti sotsiaal-revolutsionäärid, olgugi viimased „Eesti Töövabariigi“ nime all. Maanõukogu juhatus püüdis nõutada välisriikide poolehoidu Eesti iseseisvusele, selleks saatis ta vastavasisulise kirja Prantsuse välisministrile. Samal ajal pidasid eesti sõjaväelased kongressi, kus nõuti resolutselt Eesti iseseisvuse väljakuulutamist.

Kuid esialgu tõmbas kõigist neist kavatsusist kriipsu läbi enamline riigipööre Venemaal, mis toimus Petergradis 27. oktoobril 1917. a. ja mõni päev hiljem kõigis teistes Venemaa linnades. Ka Tallinnas hakkasid tegutsema kommunistid. Kõigepealt näeme Anveldi ja Käsperti allkirjadega dokumenti Eestimaa kubermangu ülevõtmise kohta. Sellele järgneb varsti akt, mille järgi A. Poska andis kubermanguvalitsuse üle V. Kingsepp'ale. Edasi näitavad väljapanekud, millise energiaga ja sallimatusega enamlasted töötasid vastu eesti rahvuslikele üritustele. Nad isegi läksid nii kaugele, et kirjutasid kellelegi G. Gudebergile orderi välja Eesti diviisi ülevõtmiseks. Ent dokumentidest sel-

gub, et nende surve ei pidurdanud Eesti iseseisvuse eest võitlejaid. Just nende repressioontoiminguid iseloomustavate dokumentide kõrval näeme Eesti vabariigi väljakuulutamise manifesti, mis trükiti 21. veebruaril 1918. a. Pärnus ja loeti paar päeva hiljem Endla rõdult ette. Tallinnas kuulutati 24. veebruaril Eesti lõplikult iseseisvaks vabariigiks „Manifestiga kõigile Eestimaa rahvastele“. Manifestile järgneb Ajutise Valitsuse esimesi korraldusi ja käske, aga siis tuleb jälle üks raskemaid surveaegu — saksa okupatsioon. Sellest ajajärgust on välja pandud dokumente, mis esmalt iseloomustavad sakslaste karmi valitsemist Saaremaal. Rekvizitsioon järgneb rekvizitsioonile, mis lõpeb elanike kohustuste normeerimisega toiduainete äraandmise alal. Saaremaalt jõudsid sakslased varsti mandrile, et Eestit täieliselt okupeerida. Vitriinis näeme dokumenti, millele on alla kirjutanud kindral Pödder ja major Steffens. Sellest dokumentist selgub, et sakslased lubasid tunnistada Eesti võimu, kuid hilisemaist väljapanekuist näeme, et see lubadus jäi ainult tühjaks lubaduseks, mida pärast täieliselt ignoreeriti, sest sakslaste esimeseks sammuks oli Ajutise Valitsuse nime tarvitamise ärakeelamine. Väljaantavaist „Verordnungen“ selgub, et sakslased tahtsid eestlasi naljutada, et sõda edasi pidada läänerrindel. Iga inimene võis nädalas süüa ainult 2% naela leiba, 14 naela kartuleid, umbes liiter piima jne. Igasugune kauplemine toiduainetega keelati, et aga saata Eesti põllusaadusi Saksamaale. Vähe veel sellest, et linnaelanikke täiesti nälga jäeti, neid hakati ka maksustama korterimaksuga (Viljandi linnapealiku kuulutus 17. sept. 1918. a.). Kõige muu kõrval alustati kohe eeltöödega ümberrahvustamise alal. Algkoolidele tehti korraldus, et tunnikavadesse võetakse 10 saksa keele tundi nädalas. Ülikool kuulutati saksa ülikooliks, jättes tähele panemata kõik eestlaste soovid ülikooli korraldamise suhtes. See ei kohutanud sakslasi, et eesti üliõpilaste organisatsioonid deklareerisid eemalejäämist ülikoolist. Ei jätnud sakslased ka eesti rahvusväge puutumata. Neil võeti käest relvad ja nad saadeti laiali. Surudes maha kogu rahva isetegevuse ja omaalgatuse katsed, algasid sakslased eeltöid tegema Balti hertsogiriigi rajamiseks meie kodumaal. Eesti juhtivad tegelased on varjunud põranda alla või vaelevad vangis. Ent vaatamata sellele organiseeriti siiski vastupanu, kui mitte füüsilist, siis moraalset. Rahva hulgas levitati laialt üleskutset, mis algab sõnadega: „Eestlased, silmad lahti! Eesti Ajutise Valitsuse hoiatus. Sakslased on Eestis tegevuses, et püüda meie hingi ja kõita meid kuidagi Saksamaa külge.“ Üleskutses kästakse eestlasi jääda ustavaks Eesti Ajutisele Valitsusele ja hoida sakslaste septsuste kohta silmad lahti. Sakslased aga omalt poolt levitasid rahva hulgas üleskutsesid ja korjasid allkirju, milledes soovitati Eesti allumist Saksamaale. Ühele sellasele üleskutsesele on alla kirjutanud Rakveres oma-moodi kuulsaks saanud pastor Pallon. Sakslased läksid Balti hertsogiriigi loomise õhinas nii kaugele, et taheti selleks saada sanktsiooni vallavanemailt. Vitriinis seisab koltunud märgukiri, mida vallavanemad lugesid ette Riias „Landesversammlungis“ 10. aprillil 1918. aastal. Selle kuulsa dokumendi kõrval puutuvad silma meie välisdelegatsiooni protestid Saksa ja teiste riikide

valitsustele, mis mõistavad hukka sakslaste vägivald-tegusid meie kodumaal.

Ent sakslaste mäng oli siiski läbi. Pisitasa hakkavad dokumendid nüüd rääkima sellest, kuidas varises okupatsioon ja algas Vabadussõda. Kindral Seckendorff teeb juba esimese kompromissi, olgugi õige nigel. Ta kirjutab J. Poskale, et Eesti Maapäev võib kokku tulla, kuid see ei tähendavat veel Ajutise Valitsuse tunnustamist. Mingisugune poolik luba anti siis, kui enam polnud midagi lubada, sest juba nädal aega hiljem oli sakslaste seisukord kujunenud sellaseks, et Saksa peavolinik A. Vinnig oli sunnitud aktiga üle andma võimu Eesti Ajutisele Valitsusele. Kuid kohe näitavad arhivaalid, kuidas enamlased püüdsid ära kasutada soodsat poliitilist situatsiooni. Nad tühistasid täies ulatuses Bresti rahulepingu ja Sinovjev kutsus Baltimaid ja seal olevaid saksa soldateid ühinema enamlise Venemaaga. Paralleelselt sellele näeme Eesti Kaitse Liidu ja rahväe organiseerimist. Üleskutses „Vennad, rutake kaitsevähkel!“ ei annud sel segasel ajal tarvilisi tagajärgi ja nii näeme dokumentidest, et linnad ja alevid läksid järjest enamlaste kätte. Ent teisest küljest näitavad meile dokumendid otse palavlikku vastupanuorganiseerimist. Tolleaegne peaminister K. Päts muretses Soomest kahureid, kindral Laidoner sõitis Liibavi inglise abi järele, Ajutine Valitsus kuulutas kõik kodanlikud asutused sõjaväeasutusteks, kindral Pödder korraldas vastupanu Tallinnas, rinnet kõvendati kaitsepatljonide moodustamisega, kõik ohvitserid mobiliseeriti ja rakendati riigikaitse tööle ning lõpuks saadi Soomest abi vabatahtlike näol. Vahepeal aga olid enamlased toime pannud vallutatud maa-aladel jubedaid veretöid. Neist veretöist kõnelevad näitusel tribunaali protokollid ja ülesvõtted Rakverest ja Tartu Krediidkassa keldrist. Senini võisime dokumentide järgi näha ainult vastupanu, kuid nüüd leiame juba kindral Laidoneri esimesi direktiive pealetungi alustamiseks Narva sihis.

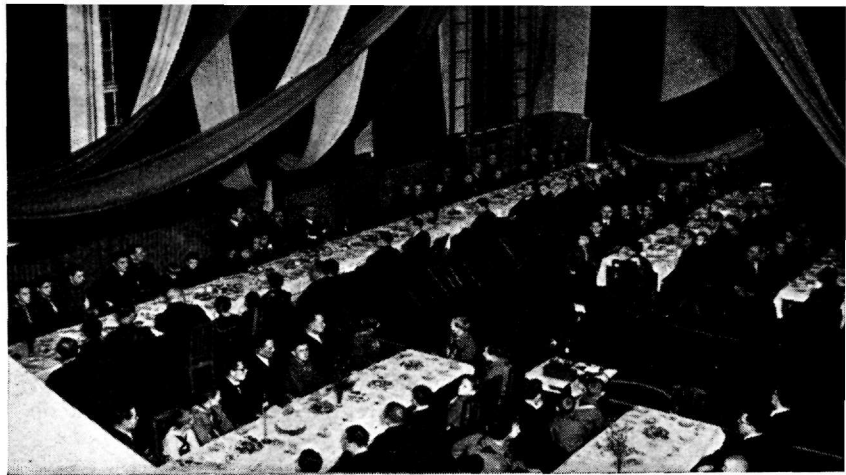
Kõige rohkem väljapanekuid on näitusel Vabadussõjast. See on leidnud käsitamist kõigis oma faasides. Siin näeme pilte ja dokumente Soome, Daani ja Rootsi vabatahtlikest ja seda, kuidas meie väed hoogsasti vastupealetungiga vabastavad Tapa, Rakvere, Tartu, Narva ja Võru. Siinsamas on ka ltn. Kuperjanovi ettekanne riskantsest lahingust Kikka talu juures, kus partisaane ähvardas langeda viimse meheni, kuid pääsid siiski 10 surnu ja 5 haavatuga. Sellele järgneb kuiv teade Paju verisest lahingust, kus Kuperjanov sai surmavalt haavata.

Nõnda läheb ajalugu dokumentide varal ikka edasi, ning me näeme Vabadussõja kangelaste rõõme, muresid ja pingutusi kuni rahu sõlmimiseni Venemaaga.

Lõpuks seisame Eesti kaardi juures, mis võeti kaasa 1920. aastal Rahvasteliidu täiskogu koosolekule, kus arutati Eesti iseseisvuse tunnustamise küsimust. Vaadates kaarti, tunnend, et kõik need kangelased, kes kunagi on võidelnud ja võitluses langenud meie kodumaa eest, on pärandanud igale eestlasele pühima ülesande kaitsta oma isamaad sama kangelaslikult.

EPa.

Isad ja pojad

Vaade isade ja poegade õhtule Kaitseliidu Tallinna Maleva võimlas.

Meil on korraldatud tänini iga aasta suurejoonelisi emadepäevi. Emadepäeva õilis mõte ja kaunid traditsioonid on annud meile õige rohkesti südamlikke elamusid, mis on elustanud meie südames neid kauneid mälestusi, mis on seoses meie lapsepõlvega. Eks ole iga inimese südames veidi hellust, mis on tihedas seoses emarmastusega. Emaarmastus on leebe hellus, mahe õrnus ja südamlikkus, mis saadab meid mälestuste kaudu eluotsani.

Aga ema kõrval on igal lapsel veel teine vanem, kelle poole ta vaatab üles. See on isa.

Usna noore ja alles harjumata traditsioonina on meil hakatud korraldama ka isadepäevi. Algatuse selles on teinud Kaitseliidu noorkotkaste Tallinna Malev, kelle korraldusel neil päevil peeti Tallinnas teine isade ja poegade õhtu.

Meie, mehed, kelledele meist lapsepõlv on jäänud kaugele selja taha, mäletame väga hästi, mis tähendab meile isa ja ema. Mälestus emast on midagi õrna ja hellat, mis täidab meid üha paisuva hardusega. Mälestus isast on aga midagi tugevat, aatelist ja mehhist, mis on kasvatanud meid tegudele ja edasipüüdmisele.

Kui on öeldud, et emad ja tütreid peavad olema sõbrad, siis peavad seda isad ja pojad olema veelgi rohkem. Ja seda sõbralikkuse seemne külvamist isade ja poegade õhtute korraldamine taotlebki.

Lapse fantaasia on avar ja lai, tihti avaram ja laiem kui vanal inimesel, kuid piiratud vaatlussektori tõttu on lapse fantaasia ja kujutlusvõime piir asetatud kodu kammitssasse. Kuna laps ei oska veel kodust välja näha, siis osutuvad vanemad ta esimesteks ideaalkujudeks. Kui tihti ei kuule meie poegi ütlevat: „Ma kasvan nii suureks kui isa“, „ma saan nii targaks kui isa“, „ma kasvan nii tugevaks kui isa“. See instinktiivne idealiseerimistung võib kesta lapse juures kaugele lapseast väljajõudmise piiri taha — ta meheikka jõudmiseni.

Lapsepõlve mälestused on kõige kaunimad, mis me oleme kannud enesega kaasa pärasisse ellu. Seepärast on nende mälestuste jõud ka nii tugev ega unune iialgi.

Saada isa sarnaseks, kasvada nii suureks, targaks ja tugevaks kui isa, see on meie poegade lapselike ide-

aalide usutunnistus. Miks me peaksime takistama neid selle usu ja lootuse kasvamist? Kas seepärast, et me ei ole nii mehised, õilsad ja tugevad, nagu laps meid näeb? Siis peaksime me püüdma, et laps oma kujutluste avaraid radu kõndides kasvaks meist mööda kujutluste täitumise piirini, s. o. õilsamaks, täiuslikumaks ja paremaks kui oleme seda meie.

Tung isa kui ülla ja täiusliku eeskuju poole üles vaadata on juba ürgne. Me mäletame kõik oma vanima luuletaja Lydia Koidula südamlikku laulu:

„Meil aia äärne tänavas, kui armas oli see!
Kus kasteheinas põlvili me lapsed jooksimine.
Kus ehani ma mängisin küll lille, rohuga,
kust vanataat käe kõrval mind tõi tuppa magama.
Kui üle aia tahtsin siis ta kombel vaadata:
„Laps oota,“ ütles ta, „see aeg on kiire tulema!“
Aeg tuli, maa ja mere pääl silm mõnda seletas;
Ei poolt nii armas polnud säääl, kui küla tänavas.“

Siin näeme me, kuidas laps tahtis vanataadi kombel üle aia vaadata, s. o. saada sääraseks, nagu on seda vanataat. See on vanemat alateadvuslikult idealiseeriv tung, mis on maksev tänapäevalgi.

Missugune kohustus siin vanemaile, kui kõneleme isadest, siis isadel, osaks saab, see peaks olema kommentaarideta selge. Iga eeskuju on aga ainult niikaua õilis, kuni ta õilsana püsib, kui ta seda ei ole, siis muutub ta oma enda kahvatuks varjuks ja mõjub halvustavalt, mitte edasiviivalt ega idealiseerivalt, nagu seda talt ta ülesanne nõuab.

Lapse usaldus — see on midagi suurt ja üllast, mis ei tohi puruneda nagu klaas, kui ta muutub mängukanniks. See peab olema asetatud murdmatule alusele, kus ta seisab vankumatult ja kindlalt. Parimaks aluseks sellele on sõprus ja usaldus. Sõprus isa ja poja vahel on üks väärikamaid ideaalkujusid, ja kui see on veel usaldusega kokku liidetud, siis ei mõrane see kunagi.

Ja missugune isadest ei tahaks olla uhke oma poja sõprusele ja usaldusele. Sõprusega ja usaldusega on kõik vaheseinad vanemate ja laste vahel maha kistud, kasvatusegi küsimus on rajatud siis õigele ja tulemusrikkale alusele.

Isade ja poegade vahed peab taotlema mehise meele kasvu ja arenemist perekonnas, ta peab sisendama pojasse usku tema võimeisse saada nii suureks ja tugevaks kui isa, ta peab arendama poja armastust oma rahvuse vastu, eeskätt arendama temas aga isamaa-armastust, mis on mehise meele ja mehiste tegude üks tähtsamaid põhialuseid.

Meie rahvusliku tunde jõuline mentaliteet on ammutanud endale ammendamatu toitu kahest kaunist sõnast meie ilusas ja imeteldud keeles. Need sõnad on — isamaa ja emakeel.

Kas ei peitu neis kahes sõnas ühelt poolt nii palju sügavat mehisust, rahvuslikku uhkust ja õilsatele tegudele kutsumist, teiselt poolt aga õrnust, rahvusliku tunde sügavust ja sügavat isamaa-armastust? Isamaa — juba see nimetus kutsub meid mehisusele, tegudele ja valmisolekule selle nimetuse igavest säilitamist kaitsma.

Meil on veel elavalt meeles need rasked katsumisajad, kus meie noore kodumaa vabadus asetati vaekausile. Siis tõusid rasked isadekäed oma igapäevase töö juurest ja võtsid püssid selga, et kaitsta seda vabadust ja säilitada meie rahvuslikku iseseisvust. Sel ajal, kui emade silmi valgus raske murepisar ja kui nende südamed tõmblesid kaotuse kartuses raskes valus kokku, tõusid pojad julgesti isade kõrvale ja astusid oma nooruslikus isamaavaimustuses meie maad ähvardavale vaenlasele vastu. Ja meie isade tugev käsivarreramm ja poegade noorusilk julgus viisid selle võitluse võidurikkale lõpule.

Siin oli isade rahvuslik vaimustus kandunud poegadesse, nagu see kandub ka praegu ja edaspidi.

Isad ja pojad — üks ole nad mehed mõlemad. Üks raudsete käsivartega, raudse tahtega ja teovõimega, teine alles tähtsate ideaalide küljes rippuv noorur, kes vaatab loomupärase uhkustundega isa poole üles. Millal saan mina nii suureks nagu isa? küsib ta pooleldi areldi, pooleldi julgustatult sellest pilgust, mis isa talle saadab. Jaa — millal saan ma kõnelda sinuga nagu mees mehega? Millal tuleb see aeg?

Aeg rühib edasi omasoodu ja oma sammu. Põlvepikkune poisike kasvab varsti isa pikkuseks meheks ja veel pikemaks, sest vaata — sama aeg, mis poja pikaks sirutas, on isa vimma vajutanud. Nüüd on isa juba vana. Aga üks ole poeg nüüd isa asemele tõusnud — ta on nüüd see, kelle poole uus järelepõlv hakkab varsti üles vaatama ja kelle tegudest hakatakse otsima uusi ideaale, nagu otsis nüüd meheks sirgunud poeg neid omal ajal oma isalt. See on igavene ringkäik, mis korraldub alatiselt.

*

Kaitseliidu võimlas noorkotkaste Tallinna Maleva poolt korraldatud isade ja poegade õhtu oli toonud kokku tulvil saali isad ja poegi, kes istusid koos pidulaudade taga — mehed meeste kõrval. Nägime poegade naeratlevaid särasilmid ja isade mehiseid ning õnnelikke nägusid üksteisega vestlemas.

Noorkotkaste Tallinna Maleva vanema, abilinnapea A. Uessoni, avasõna järele tänas Kaitseliidu ülem kind-

ral J. Orasmaa õhtu korraldajaid, isad ja poegi selle suure vaeva eest, mis nad nii ilusa õhtu korraldamise juures näinud. Kindral avaldas soovi, et säärased õhtud lähendaks isad poegadele ja kasvataks sõprussidemeid mõlemate vahel.

Noortejuhi kol. Vellerindi pidukõnele ja ühislaulule järgnes noorkotka Kulli kõne isale:

„Isa, luba, et kõnelen täna sinuga kui mees mehega sellest, mis seni olnud meie vahel.

Isa, mul on meeles, et kui olin veel väike ja parajasti sain jalga esimesed püksid ja mehe saapad, usaldas ema mind sinu hoole. Läksime kahekesi kõndima. Olin õnnelik. Oli kevade ja ilus ilm. Meeleolu ülev. Imetlesin uusi riideid, mis paistsid nii mehelikud. Võrdlesin ennast sinuga ja püüdsin käies seada oma samme sinu järele — järgida sinu jälgis...

Sa ise aga olid nii suur ja mina väike, ent mees samuti kui sinagi. Heitsid uuriva pilgu mu poole ja naeratasid rahulolles. Küllap vist tundsid head meelt, et sul on poeg. Siis sain aru, et meie kaks oleme üks, et meie mõistame üksteist, et meil on ühine siht ja ühine mehe väarikus.

Isa, mõni kord võtsid mind põlvele, tõstsid oma võimsale käsivarrele ja hüpatasid üles kõrgele. Näitasid mulle asju, mida ise ei ulatanud nägema, seletasid mida ise ei suutnud mõista, aitasid esimestel töödel, selgitasid töö mõtet ja vajadust.

Isa, sa jutustasid mulle võitlusest kodumaa vabaduse ja iseseisvuse eest, vahvatest, suurtest meestest ja nende kangelastegudest. Ning siis meie rahva võidust — ah, kuis siis kuulasin sind hinge kinni pidades! Jutustasid kodumaa ja rahva kannatustest võõra ikke all — ah, kuis tärkas siis minugi noores hinges vihameel rõhujate vastu, et mu väike käsi tõmbus rusikasse! Otsustasin juba siis, et kui kunagi edaspidi tuleb sõtta minna isamaa eest, siis lähme sinuga kahekesi.

Isa, ma mõistan su eluraskusi, tunnen kaasa su muredele, olen ju sinu poeg ja mees samuti kui sinagi, ehkki veel noor. Ja kord, kui sind enam ei ole, siis suudan, pean suutma, niisamasugust sitkust näidata kui sinagi. Küll siis olen abiks neile, kes seda vajavad.

Isa, ma tean, et sinu najal kasvasin, kasvan ja sirgun veelgi — sinu abiga saan üle igast raskusest ja saan niisama kangeks meheks kui sinagi, kelle üle ei tarvitse häbeneda.

Isa, tervitan sind täna!

Isa, tänan sind kõige hea eest!

Isa, annaks Jumal sulle jõudu ja tervist veel kaua elada!“

Õhtu möödus sõbralikus ja ülevas meeleolus ja isade ning poegade üksteise täielikus mõistmises kindlameelse mehises vaimus. Lahkudes sellelt kaunit õhtult viisid niihästi isad kui pojad endaga kaasa kõige südamlikumad tunded ja mehise sõbraliku meeleolu.

Les.

Ungari rahvuspüha puhul

15. märtsil pühitsevad meie hõimlased, ungarlased, oma rahvuspüha. See päev on kujunenud ungarlastele suureks rahvuslikuks pidupäevaks, mil mälestatakse ungari rahva vabaduse väljakuulutamist 1848. a.

1848. a. veebruarirevolutsioon lõi teatavasti kogu Euroopa absolutistliku süsteemi kõikumata. Sama aasta Viini märtsirevolutsiooni mõjul tekkis Austrias parlamentaarne valitsusesüsteem, mis lõi ungari nooruse südames sajandite jooksul kaotatud vabadusemõtte uuesti lõkkele. Ja nii proklameeris Pešti üliõpilaskond, n.-n. „märtsinoorus“, maailmakuulsa Ungari luuletaja Petöfi ja Jokai juhatusel trükivabaduse, kuulutades ühtlasi välja ungari rahva kaheteistkümnest punktist koosneva nõudmise. Samal päeval tõusis Petöfi Ungari Rahvusemuuseumi trepile ja paiskas sealte oma ajalooliselt kuulsa sõnad ungari noorsoo hulka:

Üles, madjar, maa sind hüüab!
Nüüd — kui iial tõusta püüad! —
Nüüd on aeg, üht kahest taba:
oled ori, isik vaba?

Madjarite Looja nimel vannume,
Vannume, et kaotame orjuse!

Nii sai 15. märts Ungari vabaduse väljakuulutamise päevaks. Selle päeva pühitsemine on jätnud Ungaris kõik teised tähtpäevad oma varju.

Ungari, vana, põline, suurte traditsioonidega riik Euroopas, oli oma maa-alalt veel enne maailmasõda 325.000 ruutkilomeetri suurune või umbkaudu kaheksa korda suurem kui Eesti. Praegu on Ungari 93.000 ruutkilomeetrit kokku surutud — asjaolu, mis suruti Ungarile peale pärast maailmasõda ja tormiseid kodusõdade aegu Trianoni rahulepinguga 1920. a. Seega ulatub Ungari maa-alade kaotus enam kui 232.000 ruutkilomeetrit. Nii hiiglasuurt maakaotust pole kannatanud ükski teine riik, kui meie ei arvesta Austriat, kelle maailmasõjaaegsed maa-alalised kaotused võrduvad Ungari omadele. Seepärast on arusaadav, et ungarlased, kõneldes oma isamaast, ei lähtu tema praegustest piiridest, vaid kujutlevad vana suurt Ungarit tema ajaloolistes etnograafilistes piirides. Nii ütleb ka tuntud Ungari teadlane prof. Pál Teleki ühes oma kirjutuses: „Kui kõneleme Ungarist, et mõtle me sellega väikest maad 90.000 ruutkilomeetri ulatuses, umbes 8,5 miljoni elanikuga, ebaloomulike piiridega, missuguseks ta on lõigatud Trianoni rahulepinguga. Me võime kõnelda ainult Kesk-Doonau orust, kohast, kus Ungari riik on olnud tuhandeid aastaid ja mille keskkohaks praegune Triano-ungari ikka veel on. Ja seda mitte ainult rahvuslikust tunde, rahva elujõulise energia, lootuse uuesti ülesehitamise tahte pärast, vaid ka seepärast, et igasugune teine vaatlusviis oleks ebageograafiline, ebaajalooline, üldse ebatäpne ja ebaloomulik.“

*Sandor
Petöfi*

Neidsamu mõtteid mõtleb ka suurem osa Ungari rahvast. Prof. Papp-Váry „Ungari usutunnistus“ kostab pühalikult: „Usun üht Jumalat, usun üht isamaad, usun üht jumalikkust igavest õigust, usun Ungari ülestõusmist.“

Ungari on kuningriik. Vaatamata kõigile maailmasõjas saadud löökidele on ta monarhia põhimõttele truuks jäänud. Ungari on kuningriik, selle vahega, et väliste olude sunnil seal kuninga asemel valitseb riigihoidja. Kuid teistest sellenimelistest riigikujudest erineb Ungari seega, et kõrgeim võim ei kuulu seal ainuvalitseja isikule, vaid Stefan Püha kroonile, mille paavst Silvester II sellenimelisele Ungari valitsevale vürstile umbes 1000 aasta ümber annetas.

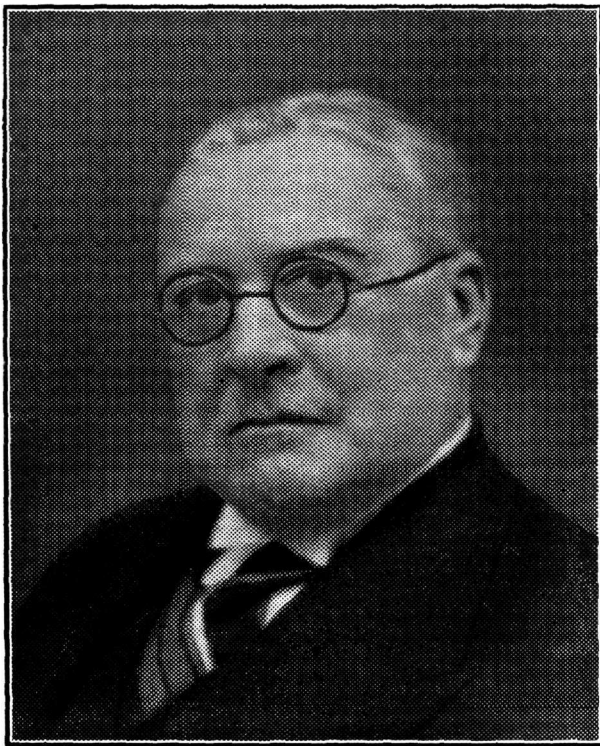
Tänapäeva Ungari elab nagu paljud teisi ajaloo kannatanud riike oma endise hiilgeaja mälestusist. Aga nende mälestuste mõjul tekkida võivad kurbi mõtteid leevendab teadmine, et Ungari on nüüd, kuigi kokkukurutud territooriumiga, ometi lõplikult vaba võõrast ikkest ja võõraist surveavaldusist. Põline madjarite maa on uhke oma aastatuhandete vanustele traditsioonidele, oma isamaa-armastusele, oma rahvusele ja oma rahvusliku mentaliteedi tugevusele.

Tänavugi pühitseb kogu Ungari rahvas 15. märtsil oma kuulsusrikka rahvusliku ärkamise tähtpäeva. See päev ei ole Ungaris mingisugune rahvuspidu, vaid suur rahvuspüha. Lõbustused ja hõisked on jäänud sel päeval tagaplaanile. Neid asendab vaikne hardus, milles mõeldakse oma kuulsusrikkale esivanemaile ja milles neid austatakse, 15. märtsil koguneb Ungari rahvas, eesotsas oma tulihingelise noorsooga, pikkades ridades rahvuskangelaste — Ungari ajaloo tuliseima kõne- ja riigimehe Ludvig Kossuthi ja luuletaja Sandor Petöfi ausammaste juure, kus peetakse vaimustavaid kõnesid ja korratakse aastasadu ungarlaste suudest kostnud lauset: „Üles, madjar!“

Ungari rahvuspüha pühitsetakse ka meil vastava aktusega. Nüüd pole Ungari enam „vennatu oks“, nagu enne Eesti ja Soome iseseisvuse sündi Ungaris kurvalt kõneldi. Nüüd on ka Eesti ja Soome vabad ja oma painajalikust unest ärrganud ja mõtlevad koos ungarlaste soojade südametega tagasi Ungari rahvusliku ärkamise päevale, mis on tähistatud 15. märtsiga 1848. a.

Prof. Artur Kapp 60-aastane

40 a. kutselist muusikalist tegevust

Meie helikunsti vanameister, helilooja ja Tallinna konservatooriumi professor Artur Kapp sai 28. veebruaril s. a. 60 aastat vanaks. Uhes sellega täitus Artur Kabil ka 40 aastat kutselist muusikalist tegevust. Ühenduses selle juubelitähtpäevaga ja hinnates vanameistri suuri teeneid Eesti muusikalises elus, on käesolev muusika-hooaeg Eestis ristitud Artur Kapi nimeliseks hooajaks.

Artur Kapp sündis 28. veebruaril 1878. a. Viljandi maal, Suure-Jaanis, kus tema isa oli kihelkonna-kooli-õpetajaks ja koguduse köstriks.

Artur Kapi huvi muusika vastu algas juba ta õige varajases nooruses. Juba 5-aastase poisikesena huvitas teda klaverimäng, mida tähele pannes isa hakkas temale klaveri- ja orelimängu õpetama. Võrdlemisi kiiresti arenedes võis Artur juba 9—10-a. poisikesena isa jumalateenistustel orelimängus abistada.

Suurima vaimustuse muusika vastu sai Artur Miina Härma orelikontserdilt 1891. a. Suure-Jaani kirikus. Kõrge kunstniku mäng jättis poisikesele nii suure ja vägeva mulje, et ta otsustas samuti õppida orelimängu. Miina Härma soovitusel, kes poisi muusikalisi andeid õigesti hinnata oskas, saatiski isa 13-aastase Arturi Peterburi konservatooriumi õppima.

Artur Kapist sai kohe üks konservatooriumi andekamaid õpilasi. Juba õppimise ajal tekkisid tal esimesed loominguised tungid, mis väljendusid mitmetes pisiloomingutes. Esimene suurem teos tekkis tal 1896. a., kui ta oli 18-a. noormees. Soome piiril, Terijõel, onu juures suvitamisel, kus ta lõi oma „Orelisonaadi f-moll“.

1898. a. kevadel lõpetas Artur Kapp 20-aastasena Peterburi konservatooriumi diplomeeritud orelikunstnikuna. Siitpeale algas noore muusikamehe intensiivne kontserttegevus. Järgnevad esinemised Peterburis, Moskvas, Viiburis, Tartus ja teistes linnades.

Oma tihedate kontsertreiside kõrval leidis Artur Kapp mahti ka loominguiseks tegevuseks, mis teda ikka enam ja enam huvitama hakkas. Tema nooreloomingu esimesteks paladeks on „Sonaat viiulile ja klaverile“, dramaatiline avamäng „Don Carlos“, kantataat „Paradiis ja Peeri“ ning terve rida soolo- ning koorilaule, milledest eriti mainiksime tänapäevalgi hoogsasti lauldavaid koorilaule „Mu süda“ ja „Palumine“.

Erksa ning andeka noormehena oli A. Kapp üsna sageli kontsertreisidel, küll solistina, küll dirigendina, kuni ta 1904. a., s. o. 26 aasta vanuses, kutsuti Astrahani Keiserliku Vene Muusikaseltsi muusikakooli direktoriks.

Siitpeale algas ka A. Kapi muusikapedagoogiline tegevus oma viljakat rada. On loomulik, et selle all pidi kannatama Kapi loominguine tegevus, mis aga siiski täiesti ei vaibunud. Sellest ajajärgust näeme Kapi loomingu rahvuslikku suurteost „Süiti nr. 1 eesti viisidest“, mille esiettekanne toimus 1906. a. „Vanemuise“ teatrimaja avamisel. „Estonia“ teatrimaja avamiseks kirjutas Kapp kaasakiskuva ja meie muusikaliteratuuris kestvate tähelepanu äratanud kantaadi „Päikesele“. Kõigele lisaks on Kapi selleaegse loomingu varasalvedes veel rida soolo- ja koorilaule, nagu neid leidub ka ta hilisemas loomisajajärgus.

Säärane edukas ja loominguirikas muusikaline tegevus arenes Artur Kabil kuni maailmasõja puhkemiseni, mil kooliruumide rekvireerimise ja õpilaste sõjaväkke mobiliseerimise tõttu Kapi pedagoogiline tegevus sai tugevasti pidurdatud. Ärevad sõja-aastad ei olnud nii viljakad ka loominguises mõttes, kuid 1918. ja 1919. aastail, s. o. Eesti Vabariigi sünni ajal, suutis kaugel Venemaal elav ja enamuse terrorist ja sellega kaasas käivast näljahädast rõhutatud A. Kapp kodumaa sündmusile siiski niipalju kaasa elada ja nende arenemist aimata, et lõi rea isamaalisi laule, nende hulgas „Ilus oled, isamaa“ ja „Ärka, rahvas“.

Säärane olukord kestis A. Kapi elus kuni 1920. aastani, mil talle tehti meie Moskva esinduse poolt ettepanek kodumaale sõiduks. Ettepaneku võttis A. Kapp rõõmuga vastu ja nii näeme teda juba samal aastal kodumaal, kus ta asus suure innuga „Estonia“

ooperi ja sümfoonia-kontsertide juhtimisele. Ühtlasi jatkas ta ka oma pedagoogilist tegevust Tallinna konservatooriumis, kus ta end hiljem sidus kindla professuuriga, loobudes täieliselt kontserttegevusest. Sealjuures ei unustanud ta aga sugugi oma loomingulist tegevust, vaid arendas seda koguni viljakamaks kui eelmistel aastatel. Nii võime mainida tema iseseisvusest loomingu f-moll sümfooniat, süiti nr. 2 runoviisidest, oratooriumi „Hiob“, kontserte orelile ja orkestrile ning hulka koori- ning soololaule.

A. Kapi pedagoogiline töö professorina Tallinna konservatooriumis on annud terve rea noori muusikuid ja heliloojaid, kes kokku moodustavad meie muusikaelu noore generatsiooni enamiku. Kõik nad on käinud läbi Kapi koolist ja saanud vanameistrilt viimistluse.

A. Kapi loominguline credo on väljendatud ta järgmistes sõnades:

„Ära otsi, ära kombineeri, ära tee ebaloomulikke keerde. Kirjuta, mis sa loomulikult endas tunnend, aga ainult siis, kui seda südamest tarvis leiad. Ja tööta see enne läbi oma fantaasias. Ja see läbitöötamine ei tohi olla pealesunnitud. Ühtlasi ära unusta, et mõttel on oma üleschitus, oma vorm, arhitektuur.“

Nendele sõnadele on A. Kapp rajanud kogu oma loominguga ja nende tõekspidamiste kohaselt töötanud ja jätkata ka oma loomingut edaspidi.

Ühineme kõigi teistega ja soovime lugupeetud juubilarile veel pikka iga oma muusikapedagoogilise töö ja heliloomingu jätkamiseks.

—d.

Karl Gutmann †

Kolmapäeval, 2. märtsil, varises manalasse KL Rakvere 1. malevkonna juhatusel liige Karl Gutmann, kes elukutselt oli kohtunik. Surm katkestas tööka riigiametniku ja kohusetruu ning hoolika kodukaitsja elukäigu poolteisenädalase halvatuse järele. Kadunu sai 54 a. vanaks, teda jäid leinama abikaasa ja kooliealine tütar.

Rakvere 1. malevkonnale, tahaksin ütelda — kogu malevale, on K. G. surm tunduvalt kaotuseks, sest K. G-ga variseb mulda üks teguvõimsaid ja eriti kõrge kohusetundega kaitseliitlasi. Ei puudunud ta ühestki tegevusest 13-a. Kaitseliidus teenimise aja kestes. Ikka oli ta esimesena väljas ja täitis sundimata ning nurisemata oma kohuseid. Sadas manöövril vihma või tilkus lasketagajärgede näitamisel lumelörtsi kaela — kunagi ta ei nurisenud. Oma huumorise suhtumisega raskusile ja ebameeldivusele vaigistas ta teiste, nooremate, nurinapuhangud ja tusameeleolud. Ta oli elav eeskujule sellest, missugune peab olema kaitseliitlane, nagu ta oli ka oma otseses kutsetöös tööarmastuselt, kohusetundelt, ja õigluse austamiselt eeskujundvaks riigiametnikuks. Tema tööd Kaitseliidus on hinnatud Kotka- ja Valgeristide annetamisega.

Igaveseks on vaikinud tõe ja õiguse otsuseid kuulutav suu, kust veeres ka vaimukaid huumoriteri. Kui peaks ka ununema ta elavasilmne nägu ning tumenema kergelt-kärmelt liikuv kuju, siis ikkagi jääb püsima ta eeskujule kohusetruudusest ja isamaa-armastusest,

mille ta oma töö ja tegevusega on istutanud teistesse. Tema teeneid ei hävita ajahammaski.

Olgu kerge kodumaa muld oma prima poja ja kohusetruu kodukaitsja rinda kattes. E. L.-l.

Graafiline asutus

„L I G R A“

Tallinn, Narva 13, tel. 303-11

Riigihoidja autasud laskureile

*„Noori laskureid tuleb endistele juure kasvatada,“
ütles Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner*

Seda, mis Eesti laskurid saatsid korda 1937. a. suvel Helsingis maailmameistrivõistlustel, ei tunta varem laskespordi ajaloos ja — võib julgesti ütelda — ka muu spordi alal. Ühelt maailmameistrivõistluselt ära tuua maailmameistriitleid nii meeskondade kui ka üksikute laskurite poolt, auhindu ja medaleid kokku 482, see on saavutus, mis ise enese eest kõneleb. Pole võimalik ühelegi vääringule ümber hinnata seda suurt reklaami, mis Eesti oma laskurite kaudu saavutas kogu maailmas. Paari nädala jooksul sundisid Eesti laskurid kogu maailma ajakirjanduse suhu võtma Eesti nime. Sportlikult on see kõigi aegade suurim saavutus.

See suursaavutus leidis erihindamist ka meie lugupeetava Riigihoidja poolt, kes annetas nii võistlusest osavõtnuile kui ka meeskonna juhtidele mälestusesemed kuld- ja hõbeuuride näol.

Möödunud maailmameistrivõistlustel näitasid meie inimesed, mida võib korda saata eestlase visadus. Aga teisest küljest ei tohi meie ära unustada ka meie laskespordi juhte, sest ainult otstarbekohane ja taibukas juhtimine võib väikesest inimesest teha suure inimese.

Laskespordi alal on suured teened ka Kaitseliidul, kes on seda spordiala edukalt arendanud, tungides aina rohkem ja rohkem massidesse. Ja maailmameistrivõistlustest võttis ju osa rida Kaitseliidu laskureid, kes tulid ka maailmameistriteks.

Eesti laskurite austamine, Riigihoidja autasude ja laskeauhindade väljaandmine toimus 22. veebruaril s. a. kell 1300 Kaubandus-tööstuskoja saalis. Kohal viibis laskurliidu juhatus, kes vastu võttis kutsutud külalisi. Aktust austas oma ilmunisega ka Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. L a i d o n e r, Sõjavägede Staabiülem kindral N. R e e k, Kaitseliidu ülem kindral J. O r a s-

NEED, KES SAID KULDTASKUKELLA. Istuvasakult: E. Kivistik, kindral O. Sternbeck, kolonel J. Siir ja K. Vilberg. Seisavad vasakult: A. Liivik, A. Kukk, H. Kivioja, E. Rull ja G. Lokotar.

maa, Spordi Keskliidu esimees Riigisekretär K. Terras, Politseidirektor R. Veermaa ja teisi sõjaväe, Kaitseliidu ja politsei juhte ja laskespordihuvilisi.

Esimesena võttis sõna laskurliidu esimees kindral O. S t e r n b e c k, kes andis tõhusa ülevaate Eesti laskespordist ja selle arenemisest. Ta mainis ka, kuidas me esimest korda astusime rahvusvahelisele võistlusarenile 1933. a. Lwowis, siis 1935. a. Roomas ning nüüd, möödunud aastal, Helsingis. Lwowis meie tagajärjed olid veel algelised, kuid kõige viimaste hulka me siiski ei jäänud. Roomas sundisime endist juba kõnelema mõne maailmarekordiga, 1937. a. aga varises Eesti laskurite ees hulk endisi suursaavutusi.

Edasi ta kõneles, kuidas töötati relvade alal, kuni välja jõudsimme sellasteni, mis meid viisid võidule. Ühtlasi mainis kõneleja, et viimane suurvõit polnud mitte ühepäeva-tulemus, vaid aastaid kestnud pingutava töö vili.

Tuleval aastal seisab meil ees uus maailmameistrivõistlus Šveitsis, Luzernis — Wilhelm Telli kodumaal. Šveits on ju laskurite maa, kus on olemas 250.000 registreeritud laskurit, kes kuuluvad laskurliitu. Ka Šveitsis loodab Eesti laskurliit väärikalt esineda ja „Argentiina kuju“ kaitsta.

Kindral O. Sternbecki kõne järele asus kõnetooli Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner, kes kokkuvõetult ütles järgmist:

„Riigihoidja nimel tervitan meie võidukat laskurite meeskonda ja nende juhte veel kord nende hiilgavate tulemuste puhul, mida meie rahvuslik laskurimeeskond saavutas läinud suvel võistlustel Helsingis.

Et olla hea laskur, peab inimene olema füüsiliselt terve, tugev ja hästi arenenud. Aga nendest füüsilistest omadustest on veel vähe, et olla hea laskur. Heale laskurile on tarvilikud veel tugevad vaimsed omadused. Hea laskur peab oskama enese üle hästi valitseda. Ta peab kõigepealt olema heade närvidega, peab olema oma iseloomult külmavereline, tasakaalukas.

Laskur peab rahvusvahelistel võistlustel alati välja minema distsiplineeritult, peab teistega ühiselt töötama oma meeskonna au eest, oma rahva au, oma rahvuse riigivärvide eest.

Laskesport selles mõttes seisab eraldi teistest spordialadest. Ta valmistab ette ka teatavas mõttes neid omadusi, mis on tarvis sõjaväe juhtkonnale. Ma tahtsin veel täna siin alla kriipsutada ja meeletuleta üht mõtet, mida juba laskurliidu esimees kindral O. Sternbeck puudutas, s. o. laskespordi tegevus ei saa põhineda üksikutel laskuritel. Ta peab olema võimalikult laialdane, selleks on tarvis juurevoolu, uue vere juurevoolu, s. t. noori laskureid tuleb endistele juure kasvatada. Selles mõttes on lask-

sport määratu suure tähtsusega meie sõjaväele, kogu meie riigikaitsele. Ta aitab arendada laskeasjandust, ja meie teame, et sõjaväetehnika praeguses arengus on laskeasjandusel riigikaitse osas silmapaistev osa etendada.

Seepärast rõhutan ma, et laskurtegelased, laskurite liidu juhid, kuid samuti ka kõik laskurid, mõtleksid alati sellele, et ühtelugu ja järk-järgult juure kutsuda ja ette valmistada noori laskureid sõjaväe, Kaitseliidu ja teiste relvastatud organisatsioonide perest. Kui niisugune alatine noorte juurevool tekib, siis võime kindlad olla ja kindlalt vaadata tulevikku.

Laskurliidu tegevus on üks näide sellest, mis inime tööga võib saavutada ja ära teha. Meie omalt poolt hindame kõrgelt neid saavutusi, ja seepärast on ka Riigihoidja peale nende auhindade, mis laskurite rahvusmeeskond tõi kaasa võistlustelt Soomest, veel välja pannud auhindu omalt poolt.

Meie tahame, et laskurite liit laskeasjanduse, laske-spordi arendamiseks töötaks ka tulevikus, ja seepärast oleme viimaste aastate jooksul läbi viinud teatud uud-suse selles, et katsume iga aasta võimalust mööda las-kurliidu tööd toetada. Olen kindlal arvamisel, et tule-vikus rahvusvahelistel võistlustel meie alati väärikalt esinema.

Ka laske-spordi juhtidel on väga suur ülesanne, sest juhid peavad eesmärgid üles seadma, peavad meeskonna kokku viima ja kogu tööd õhutama. Seepärast ma hea-meelega tunnustan juhtide tööd ja omalt poolt avaldan kõige soojemat tänu meie laskeasjanduse juhtidele, kindral O. Sternbeckile ja kolonel J. Siirile, ja ka teis-tele juhtidele ja tegelastele.

Tahan veel meele tuletada paari sõnaga ka seda tööd, mis on ära tehtud meie relvade arendamisel. See on silmapaistmatu töö, aga ka sellel alal on meie relva-de valmistaja asutus, meie Arsenal, ja seal töötavad insenerid, meistrid ja töölised suutnud korda saata rohkem kui meie võisime esialgu loota. See on näide sellest, et kui teha järjekindlalt tööd, siis on ka tule-mused head."

Kõne lõpetanud, asus kindral J. Laidoner kätte andma Riigihoidja autasusid ning teisi auhindu.

Riigihoidja autasuna juhtkonnast said kuldtasku-kella kindral O. Sternbeck, kolonel J. Siir, ning kuldkäekella kolonel J. Raud, kol.-ltn. J. Lippus, kol.-ltn. A. Reio ja Kl. pealik J. Jakobson.

Laskuritest said kuldtaskukella veltveebel E. Ki-vistik, veltveebel K. Vilberg, veltveebel H. Ki-vioja, leitnant A. Kuk, leitnant A. Liivik, velt-veebel G. Lokotar, Kl. pealik E. Rull; kuldkäe-kella — leitnant H. Silber, veltveebel E. Seren, vanemallohvitser L. Viljus, Kl. pealik K. Jürgens, Kl. pealik E. Rikand; hõbetaskukella — kapten K. Lomp, kapten G. Padar, kapten J. Kant, leit-nant N. Viru, leitnant A. Kriisk, leitnant N. Ba-rataschvili, pol.-komissar ltn. A. Ottisaar, pol.-abikomissar E. Sihv, pol.-ametnik H. Siirma, pol.-ametnik P. Sulev, veltveebel H. Tomberg, velt-veebel J. Vilberg, vanemallohvitser A. Lenk, va-nemallohvitser A. Talli, veltveebel A. Reinvald,

Kindral J. Laidoner kõneleb aktusel.

vanemallohvitser A. Jalak, vanemallohvitser E. Vil-ber t, Kl. pealik K. Kübar, Kl. pealik A. Teder, Kl. pealik A. Tiimus, nooremallohvitser V. Raid, relvameister V. Pruuli ja vanemallohvitser V. Jaanson.

Peale Riigihoidja autasude said laskurid veel: 4 maailmameistri-kuldmedalit — E. Kivistik 2, K. Vilberg ja H. Kivioja kumbki ühe; maailmameistri-hõbemedaleid — 1; pronksmedaleid — 5; meistrimedaleid — kullatud 49, hõbedast — 38, pronksist — 9, kokku 96; plakette matši meeskonnaliikmeile — kullatud 32, hõbedast 10 ja pronksist 13, kokku 55. Auhindu väärtasjades 171, diplome 34.

Auhindade jagamise järele anti sõna laskurite esin-dajale — laskurveteraan Kl. pealik Ernst Rullile, kes ütles järgmist:

„Kõrgesti austatud härra Sõjavägede Ülemjuhataja, härrad kindralid ja koosolijad! Laskurite nimel palun edasi anda härra Riigihoidjale, ja Teid, härra Sõjavägede Ülemjuhataja, vastu võtta meie suurim aitäh kalli ja väärtusliku kingi eest. Oleme sügavasti liigutatud, et meie tehtud töö meie riigi kõrgeima võimu poolt nii kõrget hindamist on leidnud. See hinne ergutab, see hinne kohustab meid veel suurema tahtega ja tõsise eestlase jonniga oma tööd jätkama ja seda võitlustahet meie järeltulevatele hulkadele edasi andma. Meie püüame kogu oma tahtega seda teha, mis on hea meie kallile kodumaale.

See, mis on tehtud, ei olene ainult meist, laskureist. Suurem, tähtsam osa sellest on Eesti Laskurliidu juh-tide töö vili. Meie, laskurid, oleme need, kes Teie poolt valmistatud ja suhupandud toidu oleme alla neelud. Teie olete laskurite eest rohkem hoolitsenud kui meie seda enestele ette kujutada suudame.

Iga meie poolt tehtud väärilask on olnud piinaks Teile mitmekordselt rohkem kui meile enestele. See Teile mure on meid aga edasi viinud, meid kohustanud meile usaldatud ala jõukohaselt täitma. Oleme alati valmis oma igapäevase leivatöö kõrval Teile kutsel seda tegema, mis viib kõrgema eesmärgi poole. Tehtud töö eest palun vastu võtta laskurite südameist tulnud suur-suur aitäh!“

V. H.

Kaitseliidu ja reservohvitseride auastmes kõrgendamise katseist

E. Metstak, kol.-ltn.

1931. a. maksmapandud ohvitseride teenistuskäigu seadlusega võimaldati reservohvitseridele sooritada auastmes kõrgendamise katseid ja seega saada auastmes kõrgendust reservis olles.

See teostati peamiselt seepärast, et tõsta reservohvitseride huvi sõjaasjanduslike teaduste vastu. Paljudele reservohvitseridele oli varemalt saadetud koju määrustikke ja eeskirju, kuid neid ei kasutatud küllaldaselt, sest puudus otsene huvi nende lugemiseks. Nüüd aga, olles huvitatud auastmes kõrgendamisest, peavad ohvitserid sooritama katsekavades ettenähtud katsed. Sellega on ka ühtlasi saavutatud see eesmärk, et ohvitserid uuendavad ja värskendavad oma teadmisi sõjaasjanduse alal praktilistes ja teoreetilistes ainetes.

Kui eelnimetatud seadlus ilmus, siis arvasid mitmed tegevteenistuses olijad ohvitserid, et sellega on võimalus reservis olijail minna ette auastmes samavanuseist tegevteenistuses olijaist. Tegelikult ei ole sellast juhust siiski olnud, sest kõrgemasse auastmesse kõrgendamiseks peab peale vastavate katsete sooritamise olema ühendatav mob. puhul määratud ka vastavale ametikohale.

Praegu on reservohvitserid kahes liigis. Ühed on astunud Kaitseliitu ja tegutsevad Kaitseliidu ohvitseridena. Teised aga on jäänud täiesti eraellu kas pärast Vabadussõda või aspirantide kursuse lõpetamist. Reservohvitserid, olles sektsioonides, ei suutnud siiski küllalt süveneda sõjaasjandusse ja huvitada auastmes kõrgendamisest. Nad ei tulnud auastmes kõrgendamise katseile kuigi suurel arvul võrreldes Kaitseliidus olevate ohvitseridega. Möödunud aastal oli esmakordselt ka reservohvitseride katseil kaunis suurel arvul, mis oli intensiivse töö tulemuseks väeosades reservohvitseridega. Praegusajal on üheks soodustuseks reservohvitseridele 50% sõiduhinna alanduse saamine raudteel, kes võtavad osa õppusist ja ka sooritavad katsed. On loota, et see ahvatleb ohvitseri rohkemal arvul katseile tulema.

Auastmes kõrgendamise katseid on korraldatud alates 1932. a. Sel aastal oli korraldatud katseid kaks korda, kuna järgmisil aastail ainult üks kord aastas.

Katsed on korraldatud enamasti novembrikuus. Ainult 1936. a. olid katsed Kaitseliidu Peastaabi palvel suvel, et võimaldada osa võtta katseist ka kooliõpetajail, kes sügisel on ametis väga kinni, ja 1935. a. olid katsed oktoobrikuus.

Kuigi ilmastik on olnud harilikult novembrikuus väga muutlik, siiski on katseist osavõtjaid olnud märksa rohkem kui ilusamate ilmadega kuil. Nähtavasti on siin osavõtjail olnud kõige soodsaim aeg tulla aukõrgenduse katseile novembris, sest siis on välised tööd kõigil lõppenud.

Katseile on annud üles keskmiselt 58—111 Kaitseliidu ohvitseri ja 1—63 reservohvitseri. Katseile on tulnud ülesandnuist keskmiselt Kaitseliidu ohvitseridest

65% ja reservohvitseridest 57%. Järelepärimisel nendelt ohvitseridelt, kes katseile üles andsid, kuid katseile ei ilmunud, mitteilmumise põhjusi, selgus, et mõnel ei ole olnud võimalik tulla oma asendamatusel pärast teenistuskohas, kuna mõni on tunnud ennast mitte küllalt ettevalmistatuna.

Alates 1937. a. on riigi- ja omavalitsusteenijaile seadusega lubatud erakorralist puhkust kuni 10 päeva iga auastmes kõrgendamise katsete sooritamiseks. Nähtavasti on see osutunud vajaliseks, sest möödunud aastal oli senisest kõige rohkem ohvitseride katseil. Kuni 1935. a. lubati katseist osa võtta ainult neil, kes teenistuskäigu seadluses ettenähtud normi aastaid on olnud teatavas auastmes. Alates 1935. a. on katseist lubatud osa võtta kõigil, kes selleks on avaldanud soovi.

Katseid on korraldatud 1932. ja 1933. a. diviisides ja väeosades mitmes kohas korraga. 1934., 1935. ja 1937. a. ainult Sõjaväe Õppeasutuste juures ja 1936. a. 2. diviisis Värskla laagris.

Katseid korraldatakse praktilisist ja teoreetilist aineist. Teoreetilises aineis saab kodu igäüks ise ette valmistada vastavate eeskirjade järgi. Praktilises aineis ettevalmistamiseks puuduvad kodus võimalused kergete kuulipildujast laskmises ja materjalosa tundmaõppimiseks. Samuti puudub võimalus ka praktilises taktikas teostada harjutusi nii kaardil kui ka maastikul, sest et koha peal puudub tehtud töö kontrollija.

Arvestades neid mittevõimalusi ise ettevalmistamiseks on Kaitseliidu Peastaap tulnud vastu Kaitseliidu ohvitseridele ja on korraldanud katseiks ettevalmistuskursusi. Kursus on olnud iga aasta kohe enne katseid ja katseile on lubatud neid, kes olid kursusel.

Kaitseliidu ohvitseridele on korraldatud kursusi järgmiselt: 1934. a. novembris 4-päevane kursus Tallinnas, Tartus ja Rakveres, kus ka katsed korraldati.

1934. a. novembris 4-päevane ja 1935. a. oktoobris 6-päevane kursus Tondil Sõjaväe Õppeasutustes. 1936. a. 11-päevane kursus Värskla laagris ja 1937. a. 11-päevane kursus jällegi Tondil Sõjaväe Õppeasutustes.

Kursusil on käsiteldud peamiselt praktilisi aineid:

— jalaväe alal ja ratsaväe alal praktilist taktikat, koond- ja lahkrivi, automaatrelvade materjalosa ja laskmist;

— suurtükiväe alal materjalosa tundmist ja laskeasjandust;

— inseneriväe alal oma relvaliigi taktikat ja tehnilise varustuse käsitamise oskust.

Katsetatavate ütlusel on need kursused väga palju aidanud teadmiste omandamiseks, eriti praktilises aineis. Ka on see olnud kursuse juhatajal iga aasta silmanähtavalt märgatav. Tihti tullakse kursusele, kus praktilised ained on ununenud, nagu koond- ja lahkrivis, prakti-

Üks nädal kodumaale ja rahvale

Omakultuuri nädala korraldamise puhul
26. märtsist — 3. aprillini s. a.

26. märtsist 3. aprillini s. a. toimub meil esmakordselt üleriiklik omakultuuri nädal. See on nädal, mis kõikide meie asutuste ja organisatsioonide poolt on teadlikult pühendatud eesti rahva enesevaatlusele ja enese tundmaõppimisele. Selle nädala jooksul tahame, nii hästi kui see meie igapäevase töö juures on võimalik, süveneda oma kodumaa ja rahva omapärase, võimeisse ja seniste saavutuste ning töö tulemuste vaatlusse, et koguda julgust ja jõudu tuleviku ülesandeiks.

Omakultuuri nädala korraldamise mõte idanes ÜENU-s ja sai kinnituse läinud aastal Haridusministeeriumi poolt kesksorganisatsioonidele väljatöötatud töökavas. Sellega otsustati teiste mitmesuguste üleriiklikult korraldatavate päevade kõrval pühendada üks päev või nädal oma kultuuriliste põhialuste, oma kultuurilise põhikapitali tundmaõppimisele. Selle ürituse initsiatiiv ja lähim ettevalmistamine usaldati Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatusel.

Nädala domineerivaks põhimõtteks on meie rahva omapära ja meie kultuuriliste saavutuste esiletoomine. Võiksime nädalat sellasena nimetada rahvusliku kultuuri esiletõstmise nädalaks. Korral-

dava koosoleku poolt on nädala eesmärk ja mõte koondatud lauseisse:

- 1) näidata meie omapära ja omakultuuri kui meie rahvusliku ja riikliku iseolemuse alust;
- 2) tähistada Eesti Vabariigi 20 a. juubelit mineviku ja oleviku kultuurisaavutuste kõrvutamiseks;
- 3) õhutada meie rahvast oma kultuuri kultuurvarade suuremale arendamisele, hindamisele ja kasutamisele;
- 4) äratada rahvast meie kultuuriliste, majanduslike, teaduslike ja teiste rahvuslike ja riiklike saavutuste esiletõstmise kaudu suuremale rahvuslikule iseteadvusele ja isetegevusele.

Omakultuuri nädala korraldamise puhul on meil selle küsimuse üle nii mõndki mõelda ja tähele panna. Tõsi küll — me kõneleme võrdlemisi palju meie omariikluse tähtsusest ja väärtusest ja toonitame siinjuures meie iseseisvuse säilitamise vajadust. Eriti teeme seda meie pidupäevade kõnedes. Kuid tavaliselt see aktuste hoogus meeoleolu tikub kiiresti jahtuma ja kui uut kütmist ei järgne, siis kõnelused iseseisvusest ja omariiklusest muutuvad meile jälle igapäiseks sisemise sunnita ja aktiivsusele mitte viivateks sõnadeks. Need

saanud oma teadmisi rakendada praktilisse ellu ja on omandanud ka palju uusi teadmisi.

Katseid on sooritanud Kaitseliidu ohvitserest keskmiselt I korda katseile tulnuist 67,7% ja II korda katseile tulnuist 89,2%. Kaitseliidu 56 ohvitserist, kes II korda katseile ilmusid, on hinnatud teiskordselt nõrgaks 6 ohvitseri. Peamiselt on hinnatud neid nõrgaks taktikas. Pärast kaitseil läbikukkumist on nad ütelnud, et nad pole varakult hakanud end ette valmistama ja seepärast jäänud ainete korralikult äraõppimiseks liig vähe aega. Mõni küll on ütelnud, et ta pole katseid tõsiselt võtnud ei esimesel ega teisel korral. Siit peaks küll iga teist korda kaitseile tulija õpetust võtma, et teist korda katseile minnes tuleb aine enne täiesti ära õppida. Vastasel korral läheb kahe aasta tööaev kaotsi. Katseid määruse järele võib ainult kaks korda kolme aasta jooksul sooritada. Kui teiskordsel katsel ohvitser hinnatakse kas või ühes aines nõrgaks, siis tuleb tal jällegi hakata otsast peale kõigis aineis sama aukraadi peale katseid sooritama.

Kuidas üldiselt katseist osa on võetud ja missuguste tagajärgedega — seda näitab juuresolev tabel.

Kokkuvõttes on näha, et Kaitseliidu ohvitseride peres on katseist osavõtjate arv püsinud enam-vähem ühetasasena, viimasel aastal on see isegi hästi tõusnud, moodustades ilusa % Kaitseliidus olevate ohvitseride arvust. Ka nende teadmiste taset on hinnatud kaugelt rohkem kui rahuldavaks. Jääb soovida, et see ikka nii edasi paremuse poole areneks nii osavõtjate arvu kui ka katsete tagajärgede poolest.

1938. a. on Kaitseliidu õppetegevuse kavas nähtud ette korraldada aukõrgenduskatsed juulikuus jällegi laagris, et võimaldada osa võtta katseist ka neil, kellel see hilissügisel pole võimalik. Aeg on looduses sel ajal ilusaim ja seepärast on soovitatav, et ohvitserid tuleksid kursusele ja ka katseile rohkem arvil, et mööda saata seda tublit tööaega vabas looduses.

Teadmiste värskendamine ja katsete sooritamine teeb au igale Kaitseliidu ohvitserile ja on ka auks ja kasuks isamaale.

ilusad mõisted oleksid nagu jäetud rahvajuhtide lahendada ja pühapäevadel kõnelda. Võib-olla on see veel pärandus meie mõtlemisviisis, võib-olla on see meie tõupärane aeglane süvenemine uutesse töekspidamistesse, kuid praeguses olukorras näib laialiste masside isamaaline mentaliteet veel küllaldaselt hõre ega tundu tal ka meie põhjahõimu, Soome, tihedust. Meie olemasolu senine tee, meie geopoliitiline asend aga nõuab laiade rahvahulkade süvenemist meie iseseisvuse sisse. Peame laiades hulkades teadma ja tundma, mis meie iseseisvust ja omariiklust kannab ja sisemiselt seob. Vabaduse mõte on olnud meie eelmiste sugupõlvade alatine unelm ja nõue ning peab jääma meie rahva põhiliseks elumõtteks ka tulevikus. Eesti vabaduse hind on kogu rahva alatine ja igavene valvelolek. Iseseisvus ja omariiklus tähendab ennekõike eestluse sisetugevust ja ühtekuuluvust ning laiade rahvahulkade aktiivset ja elavat huvi rahvuslike küsimuste vastu.

Üheks niisuguseks sisemiselt siduvaks ja rakendavaks teguriks on pidev tegelemine rahvuslike ja rahvuslikku omapära taotelevate küsimustega ja ülesannetega. Mida suuremaid rahvahulki suudame rakendada nende ülesannete ümber, seda tihedamaks ja sügavamaks kujuneb massides eestluse sisu ja väärtus, seda selgemaks saab meile meie olemasolu edaspidine mõte ja tee. Võtame visalt tuld ega või just hoobelda oma rahvustunde erksusega. Kui nõuame, et iga eestlane kannaks eesti nime, saadaks oma lapsed eesti kooli ja ostaks eeskätt eesti kaupa, siis pole see kaugeltki tüürimine marurahvusluse poole, vaid iga rahva olemasolu endastmõistetavaid algnõudeid. Lähedaste vepsa ja vadja hõimude hukumine slaavlusse, liivlaste sulamine lätlusse ja meie läinud sajandi kurjakuulutatavad verekaotused kadaklusele on küllalt kurjad ajaloolised koolmeisterid ja kutsuvad meid äärmisele ettevaatusele. Näib, nagu oleks meie lõunanaabrite rahvustunne tugevam ja löögivõimsam. Kuid võib-olla näib see nii. Lätluses on ehk enam õletud ja nii internatsionalismile kui ka patriotismile sülitatakse seal kiiremini. Eestlase rahvustunne võtab tuld visamalt ja põleb küll aeglasemalt, kuid ta tuli on püsivam ja valusam.

Iga rahva olemasoluks ja püsimiseks on peale territooriumi ja kaitseabinõude vaja siis ka sisemiselt sütitavat ainet. Üheks niisuguseks on suurem tegelemine sellega, mida üldkultuuriliste väärtuste kõrval nimetame oma väärtuseks, oma varanduseks. Polegi vaja, et sellest varandusest oskaksime igakord teha täpse inventuuri. Peaasi, et me neid omaväärtusi sisemiselt tunne ja igal vajalisel juhtumil intensiivselt esile tõstame. Igaüks meist peab t u n d m a, et ta on e e s t l a n e, ja et me ei saa olla lääne-eurooplased e e s t l a s e d o l e m a t a. Ainult sellele sisemisele omaväärtuse ja omapära tunnetamisele võib baseeruda õige omariiklus, mis meile annab õigustuse olemasoluks ka lääne-eurooplase silmis, kus ei olda huvitatud niivõrd meie piiridest kui meie kultuurilisest kvaliteedist ja meie kultuurilisest omapärast. Ainult omakultuuriga võidame teiste rahvaste lugupidamise ning meie iseolemise vajaduse mõistmise.

Omariiklus ja omakultuur püsivad koos ja võivad

ka kaduda ühes. Meie ajaloo õigeks mõistmiseks, meie emakeele, meie rahvuslike teaduste ja oskuste arendamiseks polnud meil Vene riigi surve ajal kaugeltki neid soodsaid võimalusi, nagu neid nüüd meie omakultuurile annab meie omariiklus. Kahjuks oleme neid võimalusi seni ainult väikeses osas kasutanud. Meie laialdased rahvahulgad pole veel süttinud omakultuurile. Käesolev omakultuuri nädal ongi mõeldud selleks, et neid võimalusi senisest enam kasutaksime, sest meie rahvuslik omapära väärib suuremat võimulepääsmist ja viljelemist. Ta peab hingestama meie vaimu- ja kunstielu üritusi, meie kooli, meie kirikut, meie kodusid, meie tööstuslikke üritusi ja kogu meie igapäevast elu. Meie olemasolu probleem ei luba, et meie keskel oleks selles asjas hingeliselt eemalolijaid.

Ülesandeid on meil palju. Juhime tähelepanu meie e m a k e e l e omapärale ja ilule. Puhtal kujul naudime seda ilu veel ainult rahvalauludes, taime- ja kohanimes. Meie tavaline saksapärasustega ja laensõnadega üleujutatud kõnekeelel puuduvad need iluväärtused. Keel ja meel käivad käsikäes. Meie tänapäeva ülesandeks on need keele ja rahvalaulu ilutagavarad süüdata mitte ainult keelemeeste, vaid kogu rahva südames. Meie ülesandeks on puhastada keelt võõrast ja tõsta esile ning teha teatavaks murdeis peituv rahvuslik omapära, mida saaksime vähimalt viis Viedemanni köidet — varandus, millele on põhjust olla uhke.

Meil on kogumata ja uurimata meie k o h a n i m e d, mis suuresti võiksid selgitada meie muistset ajalugu ja meie maa asustamist.

Meie r a h v a v i i s i d e suur varaait on meie praeguste põlvetele avamata.

Meie rahva näitlemise ja pidutsemise oskus kogu tema muistises suuruses killapidudel ja jaanimägedel ning talgute, kosja- ja pulmakombeis korraldamata.

Meie k o d u d e ja meie ametiasutuste sisustamises pole me veel kaugeltki jõudnud selleni, mis, tuginedes Eesti Rahva Muuseumi muistrite ja motiivide rikkalikule varaaidale, tõstaks esile eesti rahvusliku mööbli ja kodusisustuse omapära.

Meie e h i t u s k u n s t pole veel suutnud selgitada meie ilmastikule ja meie meelelaadile sobivat ehitustiili ja ka meie ajanõudeile ja vaateile vastav taluehituste tüüp on seni leiutamata. Isegi o m a k o d u k a u n i s t a m i s e aktsioonis ihkame võib-olla väliseid värve, saksamuistilisi aedu ning välismaisi ilupõsaid.

Ja meie praegune koosviibimistel kasutatav l a u l u d e tagavara on vägagi võõrapärane ega kõnele sellest, et meil vanemad on olnud suure laulu ja muusika loomisvõimega rahvas.

Ülesandeid meie meele ja keele, meie omapära ja omakultuuri alal on meil palju ning vaevalt suudaksime neid kõiki siin mainida. Käesolev omakultuuri nädal ja sellega seoses algatatud omakultuurilised üritused peavad aitama selle ülesande suurust selgitada. Meie lähim tulevik, meie omariiklus nõuab, et kiirelt saaksime asuda nende ülesannete lahendamisele.

SEITSE AASTAT PIDEVAT TÖÖD SIDEALAL TALLINNA MALEVAS

Tallinna Maleva sidekompanii esimene pealik res.-lt. R. Sommer

26. märtsil s. a. pühitseb Tallinna Maleva üksik sidekompanii oma 7. aastapäeva.

Kõik, kes tunnevad riigikaitse ala, teavad, kui võrd tähtsa koha omab sidemepidamine moodsas sõjaväes. Ka Kaitseliit, kui omakaitse funktsioonide täitja, vajab oma ülesannete täitmisel sidet. Sama, mis Sidepataljon eriüksusena meie sõjaväele, on sidealalised eriüksused meie Kaitseliidule.

Kui meie Kaitseliidu tegevus, alates 1924. aastast, uuesti elustus, selgus varsti, et taktikaliste õppuste korraldajaks läbiviimiseks on vajaline korralik sidemepidamine üksikute üksuste vahel. Hinnates õigesti küsimuse tähtsust, asutati varsti malevatesse erilised sideüksused sidekompaniide näol, kas alatises või ajutises koosseisus. Aegamööda võidi soetada korralik sidevarustus, mis omakorda võimaldas korralikumalt väljaõpet.

Seda arengut võime esmajoones tähele panna Tallinna Malevas. Kuni 1926. a. puudus Tallinna Maleval

oma sideüksus ja taktikalistel õppustel (manöövritel) abistasid Kaitseliitu sõjaväe Sidepataljoni osad. Ühenduses 1926. a. septembrikuus Tallinna Maleva poolt Tallinna ja Iru silla vahelisel maa-alal korraldatud suurema taktikalise õppusega tekkis mõtte kaitseliitlastest enestest komplekteerida sideüksus. Algatuse sel alal võttis enda kätte selleaegne Ida malevkonna instruktor res.-n.-lt. R. Sommer. Tulemuseks oli, et järgneval suuremal taktikalisel õppusel Tallinna ja Harju Malevate vahel oktoobrikuus 1926. a. (n.-n. „Keila manöövrid“) kasutati juba oma sidemehi ilma sõjaväeüksuste abita, ja kohe selle järele asutati Tallinna Maleva juure sidekompanii ning korraldati õppused sidealal (Ksk. Tall. Malevale nr. 34 — 21. okt. 1926. a. §§ 9, 10).

Sidekompanii pealikuks, samal ajal ka Tallinna Maleva sidepealikuks, sai res.-n.-lt. R. Sommer, kes jäi sellele kohale kuni 1. juulini 1927. a. Enne Keila manöövride osteti Kaitseliidule ka sidevarustus, mille tehniline korrashoid jäi Tallinna Maleva sidekompanii hoole. Sidekompanii õppuste tulemused on avaldatud ksk. nr. 4 — 12. veebr. 1927. a.

Pärast res.-n.-lt. Sommeri lahkumist ja siirdumist Petseri Malevasse muutus olukord ka sideorganisatsiooni alal Tallinna Malevas. Eriüksusena alatises koosseisus sidekompaniid edaspidi ei esinenud, vaid see loodi malevlaste saatmise teel igast malevkonnast ainult õppuste korraldamiseks ning manöövriteks.

Et säärasel viisil juhuslikult komplekteeritud sideüksus tema peale pandud ülesannet edukalt täita ei

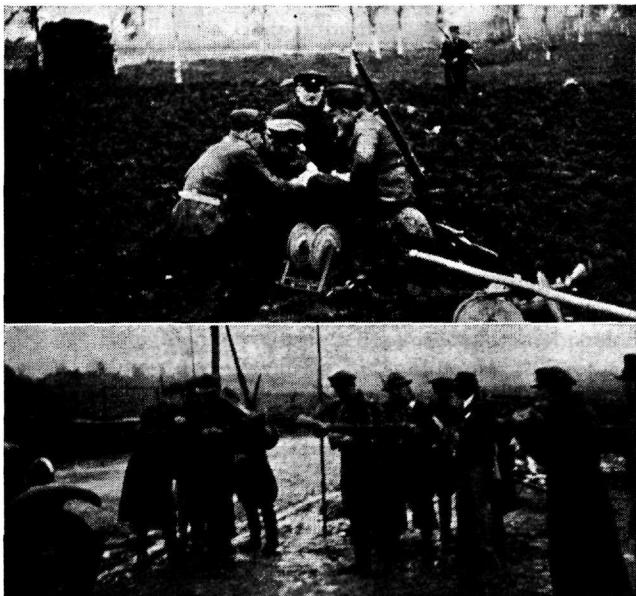
Tallinna Maleva üksiku sidekompanii praegune juhatus. Keskel kompanii praegune pealik res.-major H. Ojasson

suutnud on küllaldaselt arusaadav, kui arvesse võtta, kui võrd palju eriteadmisi nõuab sideala. Kahjuks peab aga konstateerima, et kindla sidemeeskonna puudumise õigele äratundmisele jõuti Tallinna Malevas alles 1931. aastal, mil uuesti formeeriti sidekompanii praegusel kujul.

Sidekompanii formeerijaks sai selleaegne maleva instruktor ltn. E. Kask (†) ja sidekompanii pealikuks, ühtlasi maleva sidepealikuks, res.-ltn. ins. K. Martin. 26. märtsil 1931. a. peeti esimene sidekompanii üldkoosolek, kus valiti juhatus ja teised orgaanid vastavalt Kaitseliidu kodukorra nõuetele, ja seda tähtpäeva loetakse praegu ka ametlikult sidekompanii alguspäevaks, kuigi, nagu selgub ülaltoodust, tegelikult oli sidekompanii olemas Tallinna Malevas juba viis aastat varem (1926. a.). Seega võib õigusega tähtpäeva 26. märts 1931. a. lugeda sidekompanii taassünnipäevaks, mitte aga alg sünnipäevaks.

1931. a. asutatud sidekompanii esialgsesse koosseisu kuulus 18 malevlast, kes sinna üle tulid teistest malev-kondadest, kuid varsti kasvas kompanii arvuline koosseis ja 1933. a. kuulus sinna juba üle 100 malevlase. Alates 1. jaan. 1932. a. omab kompanii, võrdselt teiste malev-kondadega, maj.-administratiiv-üksuse õigused ja teda nimetatakse Tallinna Maleva üksik sidekompanii.

Koos sidekompanii tegevuse kindlamale alusele rajamisega algab ka uus ajajärk Tallinna Malevas õppetöö läbiviimises sideteenistuse alal. Juba 1931. a. sügisel Kaitseliidu „Aruküla manöövril“ esines sidekompanii oma ülesannete täitmisel küllaltki tulemusrikkalt. Igal õppetööl hooajal korraldati kursusi, loenguid ja praktilisi õppusi maastikul. Aegajalt täienes ka sidevarustus. 1934. a. algul lahkus kompanii pealiku kohalt haiguse tõttu ins. K. Martin ja uueks pealiku k. t.-ks sai sõjaväe Sidepataljoni ltn. Issako, kes oma sidealalisi võimeid ruttas ära kasutama ka uues juhitas

Momente Tallinna maleva üksiku sidekompanii tegevusest

„Hallo... hallo... Siin üksik sidekompanii.“

sideüksuses. Tulemused esinesid juba 1934. a. „Neeruti manöövril“, kus Tallinna Maleva üksikust sidekompaniist moodustati rügemendi staabi siderühm sõjaväest selleks otstarbeks kasutada antud raadiojaama juure.

Pannud kindla aluse edaspidisele õppetööle, lahkus ltn. Issako 1935. a. üksiku sidekompanii pealiku kohustele täitja kohalt ja tema asemele astus Sidepataljoni res.-major U. Ojasson, kelle erialalised võimed on tuttavad juba tema varasemast teenistusest Sidepataljoni ja Tallinna garnisoni sideala juhtimisest.

Edaspidises õppetöös väärivad märkimist erilise õpperühma asutamine 1936. a. kompanii juure, kuhu läkitati malevlasi ka teistest maleva üksustest, korraldati rühmade vahelisi sidevõistlusi maastikul auhindade peale jne. Kuna vahepeal on soetatud võrdlemisi korralikud raadioseadmed, on võimalik seda moodsaimat sidevahendit ära kasutada nii õppeotstarbeks kui ka korrapärase raadiosideteenistuse pidamiseks, milleks, alates käesolevast aastast, üksuse juures on eriline raadiosidekomando.

Kuid üksiku sidekompanii tegevus ei piirdu ainult erialalise väljaõppega, vaid kompanii võtab aktiivselt osa ka kõigist teistest maleva üritustest. Laskeasjanduse arendamiseks töötab üksuse juures, alates 1936. a., laskesportlaste klubi. Spordi alal on üksiku sidekompanii võrk- ja korpallimeeskonnad Tallinna Malevas saavutanud tunnustusväärseid kohti, seltskondlikult on korraldatud üksi ja koos teiste eriüksustega ning Naiskodukaitses pidusid, loteriisid, koosviibimisi jne.

Jääb üle soovida, et üksik sidekompanii Tallinna Malevas jätkaks oma senist edukat tegevust ja koos kogu Kaitseliiduga suudaks täita seda suurt ülesannet, mille tema peale paneb kohusetunne ja isamaa-armastus.

P. Järve.

1. Sissejuhatus.

Täpsusküttimise probleem oli välisriiges akuutselt päevakorras. Sellel alal katsete toimetamine on lõppenud ja juba mõne aasta eest asuti täpsusküttide väljaõpetamisele. Nii on teada täpsusküttide koolide ja suurepärase erilaskeväljade olemasolu Prantsusmaal, Saksamaal, Inglismaal, Venemaal, P.-Am. Ühendriikides, Poolas, Soomes ja Jaapanis.

Tulemusi ei avaldata. Ka kõik täpsusküttimisse puutuvad ametlikud eskirjad on täiesti salajased. On teada vaid nende olemasolu.

See eriline tähelepanu püssi täpsustulele näitab, kuivõrd hinnatakse täpsust laskekiiruse kõrval. Allpool püüame jõuda selgusele, mis oli selleks põhjuseks, et automaatrelvade kõrval, ajal, mil L.-Euroopas kavatakse igale võitlejale anda automaatpüss, tekkis ülepääsmatu vajadus minna tagasi aeglaselt laskva vintpüssi tule juure.

2. Täpsusküti tule iseloom ja ülesanded.

Meie teame, et täpsusküttimine sai ametliku alguse maailmasõjas positsioonisõja alates.*) Maailmasõjas oli massiline automaatrelvade tuli väga mõjuv vastase tegevuse mahasurumiseks. Ainus veel püsijäänud töötav kuulipilduja pani seisma terve pataljoni rünnaku. Kuid positsioonide tardumisel, positsioonisõja alates, oli vähe kasu kuulide rahest, sest vastane oli varjatud.

Nähtava vastase pihta (vaatleja, luuraja, laskur) lastud kuulipildujavalang andis tagajärgi vaid siis, kui ootamata valangust tabas märki esimene kuul. Tegelikult need juhtumid olid väga haruldased. Valangust alarmeeritud märk varjus ja kuulipilduja tulest polnud kasu. Seega oli tarvis saavutada ootamatut pihtamist esimese lasuga.

Veel raskem aga kui tabamine oli märgi avastamine. Avastada osavalt moondatud vastast palja silmaga oli väga raske. Oli tarvis optiliste vahendite abi ja oskust nende kasutamisel.

Kolmandaks raskuseks vastase hävitamise toimigutes oli vajadus vastast jälgida täiesti tähelepanematult, mitte tõmmata vastase tuld enesele, s. t. jälgija

*) Täpsusküttimise ajaloolisest arengust ja tema osa maailmasõjas v. „Kaitse Kodu“ 1937. a. nr. 9 ja 10.

pidi tundma kõige tagajärjekamaid ja keerukamaid moondamisvõtteid. Oli tarvis virtuoosi moondamises.

Neljandaks — eeltoodud oskusi hästi täita võis vaid selle alaga vilunud võitleja. Oli tarvis vilumust.

Ja viiendaks — kõikide eeltoodud toimingute tagajärjekas täitmine vastase tule all, teadmisega, et iga hetk võib tabada surmavalt vastase kuul, nõuab äärmiselt suurt külmaveresust, enda „vaos hoidmist“.

Need viis omadust, mis on täiel määral maksvad ja nõutavad ka kaasaegses lahingus, leidsid kehastuse esialgses amatööris-inimkütis (eraelus suurte loomade kütt asumaadelt), hiljem juba väljakujunenult täpsuskütis, snaipris. Jahil suurtele loomadele omandatud vilumusega täpsuskütt oli suuteline tabama esimese ja ühe kuuliga ka lühikeseks ajaks ilmuvaid märke. Varustatult optilise sihikuga ja tundes moondamisvõtteid, polnud täpsusküttil raske avastada vastase moondamisvõtteid ja paljastada märk. Täpsuskütt omas virtuoosliku moondamisoskuse ja tal olid karastatud närvid (jahil kiskjatele).

Siit näeme, et olude sunnil positsioonisõjas, kus teised jalaväerelvad polnud enam suutelised vastast rivist välja viima, tekkiski, algul küll kui sport, vajadus erilise täpsuse järele. Tekkisid täpsuskütid.

Manööversõjas oli täpsusküti töö lihtsam kui positsioonisõjas. Kergesti leitavaid märke oli siin rohkem ja nende hävitamiseks tuli eraldada enamtähtsamad märgid. Tänu optilistele vahenditele polnud see sugugi võimatu. Üheaegselt mitme märgi olemasolul tulistavad kuulipildujad ja laskurid kõiki märke, kuid täpsuskütt valib endale tähtsaimad, kardetavamad. Pealeselle jäi hästimoondatud täpsuskütt teiste märkide keskel tähelepanematuks ning võis sooritada oma hävitustööd võrdlemisi segamatult. Nii oli maailmasõjas päevi, kus täpsuskütt üksinda viis rivist välja üle poolesaja vastase. Ainsaks tõsiseks hädahuks oli duell vastase täpsuskütiga. Siin pidi vähemosav vastaspoolne täpsuskütt kas hävima või lahkudes laskekohalt katkestama tulistamist.

Kaasaegse täpsuspüssi tuli on teinud läbi suure arengu. Täpsuspüssi tuli on muutunud väga võimsaks suurematel kaugustel. Nii on katsetel saavutatud täpsuspüssist 1 km kauguselt rinnakujusse mitukümmend kindlat pihtamist järgemööda. P.-Am. Ühendriikides

on täpsusküttide normiks: tabada 1 km kauguselt keskmine märk esimese lasuga. Soodsas olukorras on täpsusküti tuli veel väga tabav kaugustel kuni 1500 m.

Seega täpsusküti tuli on väga mõjuv kaugustel, kuhu ei suuda tulistada realaskur ega oma küllaldast tagajärge kuulipildujad. Rk on suuteline 1 km kauguselt edukalt tulistama hästinähtavaid üksikuid vastase gruppe, kuid üksikute varjatult tegutsevate vastaste leidmine ja kindlasti tabamine käib talle üle jõu.

Sellele tõsiasi põhinebki täpsusküti töö tuleviku sõja lahingus. Vastase lähenedes, alates 1000 m, alustab täpsuskütt oma hävitustööd. Kaugustel, kus teised jalavärelvad on sunnitud veel vaikima või tulistavad vähesel määral, on täpsusküti üksiklasud väga tabavad.

Siin võime ette kujutada nende vastase eelosade juhtide, vaatlejate, kallaletungi lähtealuse luurajate, suurtükiväe- ja rk-tulede organiseerijate enesetunnet, kui vastase alles kaugel olles kostavad juba üksikud harvad, kuid peaaegu iga kord tabavad lasud. Ja iga lasuga viiakse rivist välja juhid nagu valiku järgi (eriti ohvitserid). Peale kaotuse sünnitab säärase tulli moraali langemise teistes.

Kallaletungi lähtealusel on täpsuskütt see, kes enast virtuooslikult varjates suudab edukalt luurata vastupanupositsiooni asetust, temal leiduvaid märke, duellerida vastase täpsusküttidega ja anda vastavatele juhtidele vajalisi teateid.

Nii vastase kui ka oma kallaletungi alates leiab täpsuskütt märke küllaldaselt. Sellel perioodil tulistavad ka oma automaatreld ja täpsusküti ülesandeks jääb vaid leida, valida ning hävitada tähtsaimad märgid (juhid jne.).

Kõrvalülesandena nõutakse täpsusküttidelt soomusmasinate pimestamist (pilude tulistamine, periskoopide purustamine tulistamisega) ja lennukite tulistamist. Sama hästi võivad neid ülesandeid täita ka selleks väljaõpetatud parimad laskurid. Parimate laskurite massiline tuli õhumärkide vastu on isegi mõjuvam kui üksikute täpsusküttide tuli.

3. Täpsusküttide taktika N. Vene põhimõttele.

Kõikides lahingu erifaasides on täpsusküttide taktika sarnane. Kaitsel täpsuskütt valib endale ühe või kaks laskekohta (teine tagavaraks, kui esimese pihta peaks avatama tuli) ja moonstab need peenusteni. Mõõdab täpselt kaugused oma lõigus kuni 1500 m (kinnisel maastikul varjeni) ja valmistab tuleskeemi, milles on nummerdatud tähtsamad orientiirid (tuleskeem on tarviline märkide kättejihatamise hõlbustamiseks). Vastase ilmudes tulepiirkonda täpsuskütt hakkab harvade, üksikute, kuid tabavate laskudega tulistama tähtsamaid märke, eeskätt juhte, vaatlejaid, tulede organiseerijaid, sihtureid, kuulipildujaid (soomust läbibistavate kuulidega), vastase eelosade julgemaid ja väljapaistvamaid sõdureid.

Illustratsiooni mõttes toon näite täpsusküttide kasutamisest N. Venemaal (V. Vostruhov ja M. Kavardin „Snaipeer“ — 1936), mis käsitleb täpsusküttide kasutamist julgustuspositsioonil ja järkjärgulisel taandu-

misel vastupanupositsioonile. Näide on küllalt usutav ja säärasena täiesti võimalik tegelikus lahinguolukorras.

Nagu teame, on igas N. Vene 1. rühmas 2 paari täpsuskütte, kes saavad ülesande vahetult rühmaülemalt. Täpsuskütid töötavad paarikaupa. Laskur on varustatud hariliku vintpüssiga (mitte täpsuspüssiga!), mis on valitud tuhandete teiste hulgast ja omab tiheda ja stabiilse jooksu. Vintpüssile on monteeritud suurepärase 4—8-kordse suurendusega optiline sihik. Vaatleja on varustatud hariliku vintpüssiga ja väga hea binokliga!

N. Vene põhimõtete kohaselt antakse lahingueelpostidele (lahinguvalve) teatud lahinguülesanded. Nii näeme alltoodud näiteski võrdlemisi tugevaid jõude julgustuspositsioonil (pataljonist saadetakse välja norm. 1 rühm + erirelvad, erijuhtumitel 1 komp. + erirelvad).

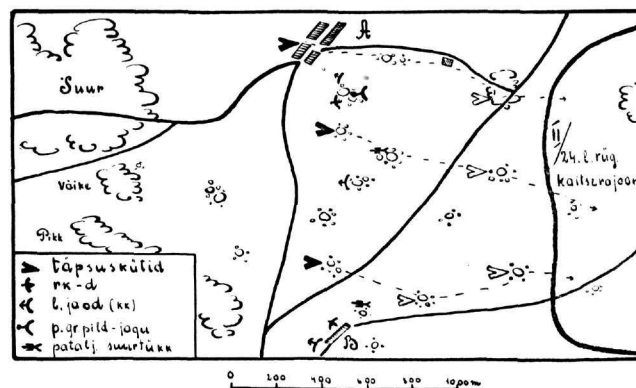
Julgestuspositsioonile saadetakse rühmaülem saab pataljoni staabiülemalt peale teadete vastasest, oma vägedest ja naabritest veel järgmise suusõnalise käu:

„— lahinguvalve joonel A, B.

— I rühm 6./II laskurpataljonist koos 6. komp. rk-rühmaga (2 rk-d), ühe paari snaipritega II/6. kompaniist (seega kokku 3 paari) ja kahe pataljoni suurtükiga määratakse lahinguvalvesse rindel A, B. Ülem olete teie. Astuda välja kohe. Valmisolek kella 1145.

Toetab 6. patarei VIII srtv. rügemendist. Rühma äratuleku toetamiseks nihutatakse ette kõrg. X rajooni II rühm 2. rk-kompaniist. Äratulek 6. komp. rajooni üle Y. Kaabli ots sideks pat.-ülemaga ulatatakse võsastikku Y.“

Vastavalt rühmaülem I otsusele meie näeme osade asetust juurestodud joonisel.

Julgestuspositsioonil 1,5 km rindel asub 5 automaatrelda (2 rk, 3 kk), 3 gr-pildujat, 3 paari täpsuskütte, 2 tt-suurtükki ja toetuseks k-patarei. Seda tuleb lugeda võrdlemisi tugevaks jõuks, mis on suuteline täitma ka lahinguülesandeid.

Igale täpsuskütipaarile rühmaülem annab tulepositsiooni rajooni, tegevuse riba ja taandumise tee pärast rühma teiste osade taandumise katmist. (Seega kasutatakse täpsuskütte ka taandumise katmisel.) Riba laius normaalselt 3 binokli vaatevälja suurus (3×150 kaug. tuh.). Seega 1 km kaugusel igale paarile ümar-

guselt 500 m ja kogu rinne ongi kaetud täpsusküttide tulega.

Kuidas täpsuskütid töötavad lahingus, selleks alljärgnevad olukorrad pildi loomiseks (v. joonis).

Olukord 1. Vastasega kontaktis olevad eelosad läbistavad julgestuspositsiooni. Mõõduvalt ülemalt saab lahingueelpostide ülem (rühmaülem) teateid, et vastast võib oodata juba ½ tunni pärast. Rühmaülem annab signaali — asuda kohtadele ja olla võitlusvalmis (lõpetatakse ettevalmistavad tööd ja moondutakse).

Olukord 2. Täpsuskütid-vaatlejad X võsas avastasid ratsanikud teel Suure metsatuka lõunaserval. Jälgides edasi vaatleja avastas kaks ratsanikku-vaatlejat binoklitega. Ühe Suure metsa lõunaserval, teise 200 m kirde pool.

Märgi hinne, otsus ja tegevus. Need on nähtavasti vastase luureosade ülemad. Nende vaatlust tuleb takistada nende hävitamisega.

Täpsuskütt-vaatleja annab edasi täpsuskütile-hävitajale: „Märk 1, paremale 1—25, metsa serval vaatleja. 950.“ „Näen.“ Reguleerides kauguse (950 m), tuule mõju (temp. ja muud parandused olid tehtud juba varem), laskur teatab vaatlejale valmisolekust lasuks ja laseb. „Hästi. Vaatleja tabatud“ (vaatleja kukkus hobuse seljast).

„Märk 1, vasakule 3—00, põõsa sees vaatleja. 1100“ (jalustunud ja põlvitav ratsanik). „Näen.“ Kauguse, tuule parandus, hoiatus ja lask. „Paremale 0—01. Märk kadus.“ Vastase vaatleja viskus pikali ja roomates tahapoole kadus.

Olukord 3. Täpsuskütid X juures märkasid Väikese metsa serval 2 piilurit, kes heitsid pikali ja toimetavad vaatlust. Otsus — hävitada piilurid-vaatlejad. „Märk 2, metsa serval piilur, 800.“ — „Näen.“ Parandused, hoiatus, lask. „Hästi. Märk tabatud.“ Ellujäänud teine piilur kadus.

Olukord 4. Suure metsa koguneb jalaväe osi. X rajoonist lähenevad vastase jaod. Vastase patareid tulistab julgestuspositsiooni. Lahinguvalve kk-d, rk-d ja suurtükid alustasid tulevahetust.

Täpsuskütt-vaatleja näeb:

- vaatlejat binokliga Suure metsatuka idaserval;
- tulepositsioonile asuvat rk-d sama metsa lõunaserval;
- laskurite kogunemist Väikese metsatuka kirideservale;
- 2-ht üksikut sõdurit Suure lõunaserval.

Otsus: tulepositsioonile asuv rk ja vaatleja binokliga (arvatavasti juht) on ohtlikemad märgid. Need hävitada esimeses järjekorras.

„Märk 1, paremale 0—50, rk. 700.“ Laskur tulistab. „Hästi. Märk tabatud“ (rk tulistamiseks ettevalmistamine katkes).

„Märk 3, vasakule 3—10, vaatleja. 600.“ Laskur tulistab. „Paremale 0—01.“ Laskur tulistab teist korda. „Hästi. Märk tabatud.“

Pärast seda kantakse tuli üle teistele märkidele.

Olukord 5. Täpsuskütt-vaatleja näeb tulistavat rk-d, kk-d ja laskekohale asuvat vastase täpsusküti-paari.

Otsus: märgid hävitada järjekorras: täpsuskütid, rk, kk.

„Märk 1, vasakule 3—00, üksiku küüni vasakul nurgal täpsuskütt. 600.“ Laskur tulistab. „Hästi. Märk tabatud.“

„Märk 2, paremale 2—10, rk. 650.“ Laskur tulistab rk-d, vaatleja aga samaaegselt, et mitte aega kaotada, avab tule kk-le.

Olukord 6. Täpsuskütt-vaatleja ja ka laskur ise leiavad hulk määrke, mida nad edukalt tulistavad. Edasi vaatleja teatab:

„Märk 1, vasakule 2—30, ohvitser. 600.“ Laskur tulistab. „Hästi. Märk tabatud“ (ohvitser vajus kokku).

„Märk 1, paremale 1—10, kahur, selle kõrval binokliga tulejuht. 650.“ Laskur tulistab. Samaaegselt vaatleja avab tule kahuri meeskonna pihta.

Korruga — kõlab piitsalöögile sarnlev kõla ja täpsuskütt-laskur langeb läbilastud peaga. Vaatleja lahkub kiiresti tagavarapessa.

Täpsusküttidele tähelepanematult maskülikondades vastase täpsuskütid olid asunud varjatud laskekohale, avastanud täpsusküti ja selle hävitanud.

Vastase tugeval surveel lahingueelpostid taanduvad täpsusküttide tule toetusel. Viimastena taanduvad järkjärgult täpsuskütid oma tule, vastupanupositsioonil asuvate täpsusküttide tule, rk ja patareid tulede toetusel.

Nagu eeltoodust selgus, töötavad vene snaiprid paarikaupa ja snaipeer-vaatleja on varustatud binokliga (mitte teleskoobiga). Näib, et venelased on suure vaatlusvõime toonud ohvriks vaatluse hõlpsusele. Meie teame, kui raske on vaadelda toetamata binokliga (6-kordne suurend. vaateväli 150 kaug. tuh.) tuulise ilmaga. Toetamata teleskoobiga (30-kordne suurend. vaateväli ainult 35 kaug. tuh.) on vaatlemine täiesti võimatu, sest pilt väriseb (meie käte nõrk värin ja keha kõikumine paneb vibreerima koos teleskoobiga kogu pildi, mis on eriti tunduv suurte suurenduste juures). Vaatluse toimetamiseks tuleb teleskoop kinnitada nii, et värinad ei kanduks talle üle.

Toimetades vaatlust teleskoobiga kannatab selle all märkide leidmise kiirus laiemas vaatlussektoris (väikese vaatevälja tõttu vaatluse toimetamine kogu lõigus on aegaviitev), kuid detailid on avastatavad.

Vaadeldes aga binokliga meie leiame kiiresti kõik suuremad märgid oma lõigus, kuid peened jäävad tähele panemata.

Seega ideaalne täpsusküti vaatlusabinõu peaks olema suurendusega nagu teleskoobil (30 korda) ja suure vaatlusväljaga (nagu binoklil — 150 kaug. tuh.). Kaasaegne optikatööstus pole veel sääras abinõu müügile lasknud ja vist ei tee seda niipea tulevikuski (raskest praktilisel kasutamisel: kogult suur, käelt võimata kasutada — pilt vibreerib j. m.).

Loobuda vaatlusabinõu võimsast suurendusest suurema vaatevälja kasuks ka ei saa. Lahingus ei suudaks siis täpsuskütt proovida oma püssi (teleskoobiga on kuuli auk nähtav 300 m kauguselt), ega avastada vastase moondamisvõtteid ja leida ning eraldada tähtsaid määrke 1 km kauguselt (nagu juhid. srvt. j. t. vaatlejad põõsastes, puude otsas jne.). Teiselt poolt on ka

Kergedivisjon sai endale hobused

Läinud kuul sai Tallinna Maleva Kergedivisjoni ratsaeskadron endale hobused, kellede vastuvõtt toimus pidulikult Gonsiori ratslas.

Ratsaeskadroni ta tähtpäeva puhul tervitasid Kaitseväe ülemasajana kol. A. Balder ja Tallinna Maleva pealik kol.-l. J. Lepp, kes rõhutasid selle sündmuse tähtsust reservratsaväelaste lahinguvõimelistena hoidmise seisukohast. Heameelel märgiti, et käesolev samm on esimene sellesarnane kogu Kaitseväele, ja sooviti sellele julgele üritusele palju õnne ka edaspidiseks.

Tervitustele vastas divisjoni pealik kapten H. Onni, kes ühtlasi tänas ka teisi isikuid ja asutusi, kelle lahel kaasabil võidi hobuseid sõjaväest soodsail tingimustel muretseda, eriti aga Vabariigi Valitsust, Sõjavägede Ülemjuhatajat, Varustusvalitsust, Kaitseväele ülemat ja KL Tallinna Maleva pealikut.

Sellele järgnes hobuste vastuvõtmise tseremoonia, mil hobuseid hoidvad sõdurid asendusid kaitseväele. Selle sümbolise toiminguga sai Kergedivisjon kümne hobuse täieliseks peremeheks. Tegelikult kasutati hobuseid juba varem, nii et mehed olid oma uute sõpradega päris kodunenud. Selle tõttu võidi kogunenud külalistele demonstreerida ratsaeskadroni pealiku J. Rannamäe juhatusel näitlikku ratsatundi ja korraldada väike omavaheline võistlus hüpetes. Siin selgus kõigile, et omandatud hobuste kvaliteet oli küllalt hea, sest kõik takistused ületati puhtalt, millest üks oli 145 sm kõrgune.

Hobuste ostmise mõtte algatas end. üksikeskadroni pealik A. Kepper ja see oli seisnud juba pikemat aega päevakorral, kuid vastavate summade vähesusest ja mitmesugustest muudest olukordadest tingituna tuli see järjest edasi lükata. Hobuseid väljaõppeks saadi siis kasutada sõjaväest, kuid viimasel ajal tõusis sõjaväe hobuste töökoormatus ja Kaitseväele neid enam kasutada ei antud, mis tunduvalt pidurdas ratsa-

Äsja muretsedud hobused ühes omanikega. Paremalt tiival esk. peal. J. Rannamäe.

eskadroni tegevust. Divisjoni pealiku kpt. Onni algatusel alustati aktsiooni, et sõjaväest saada väiksemate defektidega ratsahobuseid. See andiski tulemusi. Hobused saadi ning sõjaväe vastutulekul anti lisaks Kergedivisjonile tasuta kasutada ka talliruumid, hobuste prii arstiabi ja rautamine, kusjuures divisjon ise peab hoolitsema hobuste toitlustamise ja hooldamise eest. Need kulud ei ole väikesed. Väikesel üksusel oleks neid raske kanda ja tarvisminevate summade laekumine on riisikoga seotud. Kuid divisjonil on majandusringides toetust ja sõpru, kes omalt poolt suuremate annetustega aitavad katta hobuste muretsmise ja toitlustamise kulusid. Selle kõrval on pandud alus ka hobuste muretsmise fondile, mille varal muretsetakse tulevikus divisjonile juure noori ja täisverelisi ratsahobuseid. Selle varal saab olemasolevat hobuste koosseisu värskendada. Suurima annetusena laekus fondi divisjoni liikme Georg Tofer'i poolt 500 krooni.

Seni on hobuseid kasutanud ainult ratsaeskadron, kuid tulevikus võimaldatakse nende kasutamist ka kergedivisjoni teiste eskadronide liikmeile, kes tunnevad huvi ratsasõidu vastu, et seega anda hobuseile töökoormatus, mis on vajaline nende vormishoidmiseks. Huvi ratsasõidu vastu on praegu väga suur ja kõigil harjutustundidel on ratsla sõitsoovijaist tulvil. Arvata võib, et see esialgne vaimustus ei haju, sest ratsamees ja hobune — need on ju lahutamatud.

Ar-Al.

binoklit vaja, et kiire ülevaate saamisel kogu lõigus suunida teleskoopi kahtlastesse kohtadesse.

Näib, et täpsuskütipaarile tuleb anda nii teleskoop kui ka binokkel. Või moodustades täpsusküttide kolmikuid varustada nad ülalootletud vaatlusabinõudega. Siis oleks lahendatud märkide leidmise kiiruse ja ka detailsuse nõue.

On teada, et Lääne-Euroopa riikides on moodustatud täpsusküttide kolmikud. Nende üksikasjaline varustus aga hoitakse saladuses.

4. Kokkuvõte.

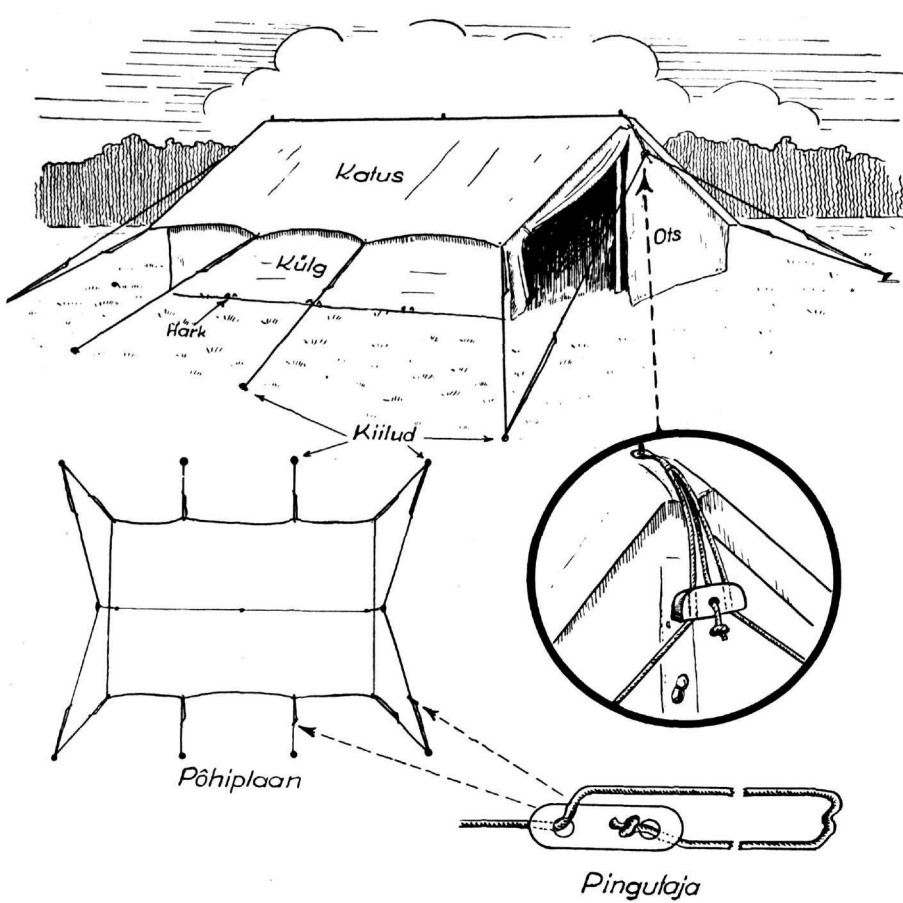
Meie nägime, missugustel põhjustel automaatrelevade kõrval tekib vajadus üksiku püssi väga täpse tule järele.

Täpsusküti tuli tulevikusõja lahingus on määratud eriuülesannete täitmiseks. See relv on määratud halvama ja hävitama vastase võitlustahet tema juhtkonna järkjärgulise rivist väljaviimisega.

Pealeselle tuleb vaatluste sooritamisel arvestada vastase täpsusküttidega, kes ei jäta juhust kasutamata ja püüavad rivist välja viia vähegi ettevaatamatu vaatleja. Vaatlusoskusi laitmatult omaval ja ennast kaitsta suutval (tulevõitlus vastasega) täpsusküttil aga on ülesanded palju kergemini ja vähema verekaotusega sooritatud.

Ltn. V. Matela.

Aeg on telkide muretsemiseks!

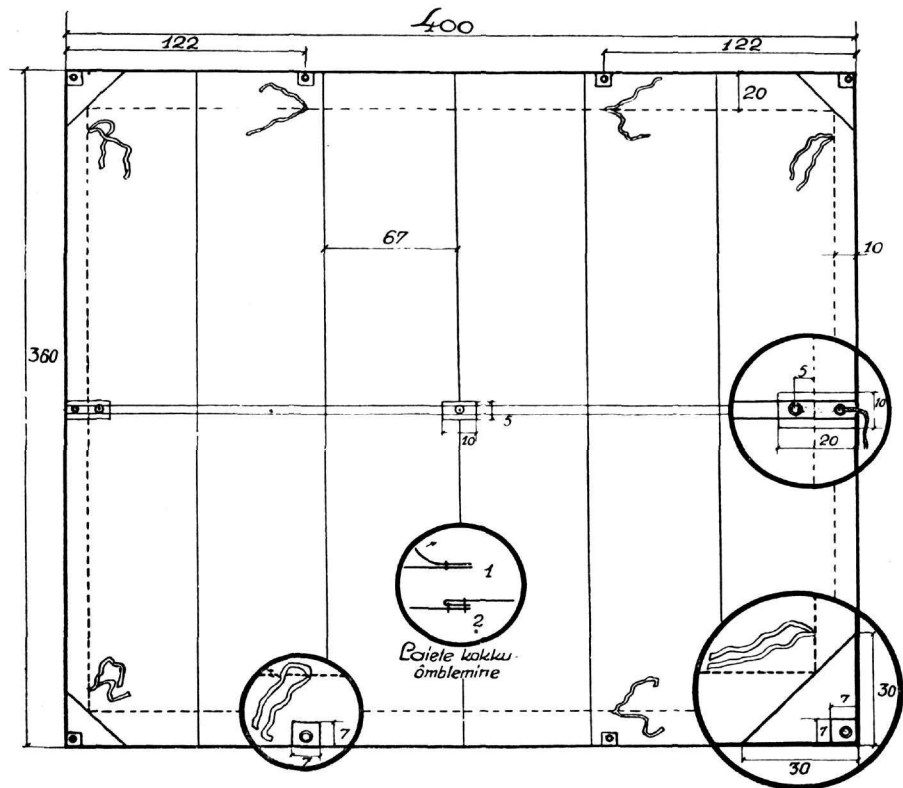

Kolme kuu möödudes asuvad meie noored järjekordselt omalaagreid korraldama, kuid ka Kaitseliidu ettevõtteid kanduvad välja loodusse. Sel puhul kergib järjekordselt mure — kuidas saavutada isiklikule koosseisule ajutine lühiajaline peavari. Nagu oleme seni kogenud, ei suuda meie senised telkide varud kuigi palju mahutada, eriti suuremate ettevõtete puhul. Ometi on sel suvel tulemas ettevõtteid, mis toovad kokku mitmeid tuhandeid, keda on vaja paigutada telkidesse, kuna alati ei saa neile anda tugevamat eluruumi, alati ei ole ka sobiv inimesi — eriti noori — paigutada umbsete seinte vahele. Lõpuks peame tõdema, et oleme jõudnud ajajärku, kus peame oma senist telkide varu tasapisi täiendama uue koosseisuga, kuna esimeste hulgast hakkavad mõned ka oma elupäevi lõpupoole lugema. Kõigil neil ja tõenäoliselt veel paljudel teistelgi kaalutlustel ongi asutud võimaluste loomisele uute telkide juuresotamiseks ja selleks käivad — küll eraldi, küll ühised — aktsioonid Kaitseliidu, Naiskodukaitse kui ka meie mõlema noorteorganisatsiooni poolt.

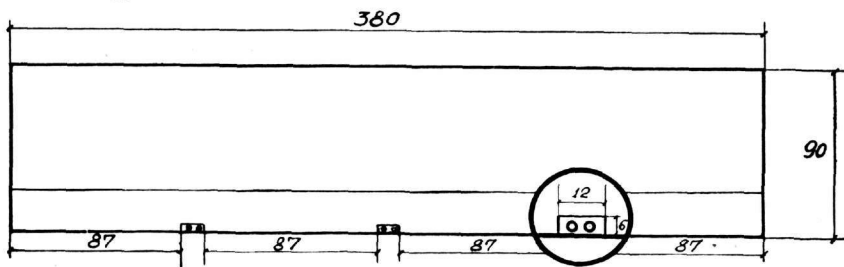
Noorte kotkaste seitsmeaastane laagripraktika on toonud esile mõningaid seisukohti telkide suhtes, mida arvestades on koostatud uute telkide muretsemiseks mõned eeskirjad, milles sisaldub täiendusi seniste telgitüüpidega võrreldes. Olgu märgitud, et senise välise kuju juure on jäädud üldjoones peatuma, nii et pealiskaudne vaatleja vaevalt suudab eraldada uut tüüpi endisest, kui värv-uudsus ei laseks vahet teha. Kuid eeskirjade peamiseks mõtteks on olnud, et iga üksus, kes soovib telgi saada ja tellida koha peal (paraku polegi meil tööstusi, kust neid tellida), nende eeskirjade varal suudaks seda teha ja et nii valminud telk sobiks väärikalt asetuma teiste telkide rivisse. Samas on antud ka hinna kalkulatsioonid, mis ju küll pisiasjades tavaliselt kiiresti muutuvad, kuid omakorda toovad võimaluse leida, et telgi muretsemine ei ole ülepääsmatu, eriti neil puhkudel, kui muretsejad ka ise oma tööd osaliselt juure rakendavad.

Alljärgnevalt anname kirjeldused koos joonistega ja kalkulatsioonid vastavalt Noorte Kotkaste Peastaabis väljatöötatud eeskirjadele, mis peaksid igale soovijale andma kätte kõik vajalised teadmised telkide valmistamiseks kas koha peal ise või vastavates kohapealsetes töökodades, kus neid muidu valmistada ei osata.

Katus

Külg

Telk NK-38 kirjeldus.

Telk NK-38 on parandatud tüüp 1932. a. Kaitse-liidus kasutamisele võetud („KL“) telgist. Muudatusi on tehtud pisisasjus ja kõrgust on suurendatud, kuna noortele tuli luua võimalus telgi sisemuse chituste püsitamiseks ja vabamaks liikumiseks. Üldmuljelt on telk sarnane senisele „KL“ telgile, mis eriti suuremais laagreis ühtluse loomiseks on vajaline.

Mõõtudelt on telk NK-38 järgmine:

Kõrgus: Maapinnast harjalatini 1,90 m; maapinnast katuse ääreni (seinad) 90 sm.

Laius: Püstitatud telgi laius 2,40 m (teoreetiline laius 2,54 m).

Pikkus: Räästa äärest räästa ääreni harjal 4 m. Otsast otsani sisemine mõõt 3,80 m.

Mahutus: 8—10 poissi.

Jaotades telgid kasutusviiside järgi 1) matkatehgiks (kergeest riidest, kaasaskantav seljakotis), 2) lühilaagri telgiks ja 3) püsilaagri telgiks (raskemad, ainult vooris transporteeritavad, kahekordse katusega) on vaatluse all olev telk NK-38 konstrueeritud lühilaagri telgina, kuid kui temale lisada veel täiendavalt teine katuseriie, mis on võimalik ilma erilise lisakonstruksioonita, on ta kasutatav ka püsilaagri telgina.

Materjalina on telgiriideks kasutatud puuvillast purjeriie „OK 71“ ja lisakatuseks võib kasutada õhemat purjeriie „GH 95“.

„OK“ paremus seisab selles, et ta transpordil ja käsitamisel oma paksema koe tõttu on vastupidavam. Nimetatud riie on 71 sm lai, kusjuures kokkuõmmeldult jääb iga laia laiuseks 67 sm. Näidatud kokkuõblemise moodusest jätkub. (Paksemate presendide juures on tarvis üks õmblus rohkem.) Õblemiseks on kasutatav harilik õmblusmasin ja niit nr. 10.

Telgiriide juurelõikamisel tuleb silmas pida-

da, et seda tehtagu alles siis, kui lõiked ja kindel ettekujutus telgi kujust on olemas. Parema ülevaate saamiseks on soovitatav telgi otsad, näiteks, joonistada põrandale, siis riie kokku õmmelda ja välja lõigata täpselt joonise järgi. Silmas tuleb pidada, et telgi suu alumised nurgad (aasade kohalt) on 10 sm pikemad kui telgi seinavastu olevad. Sellane lõige on vajaline selleks, et üleslöödud telk otstest teha tuulekindlaks, eriti neil juhtumel, kui

telk pole hästi üles löödud. Katuse, seinad ja otsad õmmeldakse eraldi valmis ja pärast kinnitatakse need vastavate õmblustega ühte. Selleks on vajaline jätta riie õmbluseks kuuluva osa võrra pikemaks-laiemaks. Nurkade kokkuõmblemine tuleb teostada hiljem eraldi.

Harjale õmmeldakse sisemisele küljele tugev 3,5 sm laiune linane pael. Harjal olevad purjesilmade avad tehakse nõõrist ja traadilõngast ning telgi sisemisele küljele pannakse neis kohtades valgepargiline vasikanahk; eriti on see vajaline tugisõrestiku otste kohal, kuna muidu kipuvad lati metallist otsad hõõruma auku telgiriidesse. Kõikjal, kus on purjesilmad, tuleks kasutada nende alusena nahatükikest. Purjesilmade kohaleasetamine sündigu vastavate stantside abil; käitsi neid püsivalt kohale asetada pole võimalik.

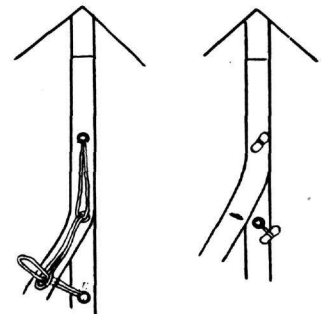
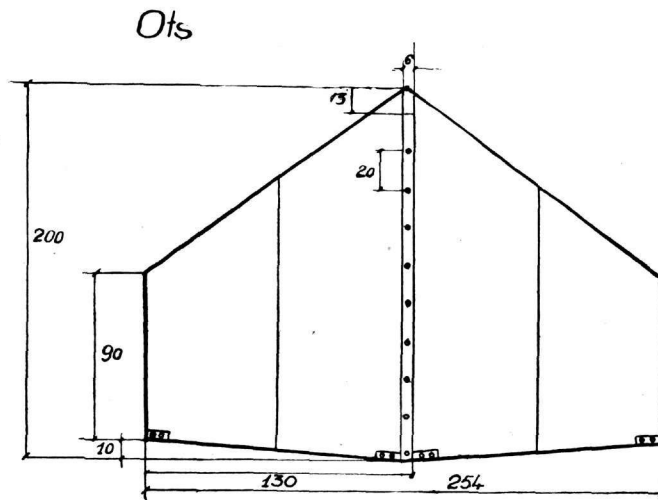
Telgisuu kinnitamiseks võib kasutada nõõrist aasade asemel (nagu „KL“ juures) ka puupöörakesi, samuti alusserva kinnitamiseks vaskrõngakesi purjesilmade ja nõõrist aasakeste asemele, eriti siis, kui on kasutusel telgi ääre kinnitamiseks metallist hargid.

Telgi otste ja äärte ülessidumiseks on asetatud katuse külge väiksed nõõrikesed, otstesse à 2 ja külgedele à 2.

Pingutusnõõriks kasutada kuni 5 mm jämedat nõõri. Pingutusklotsid on alumiiniumist. Tähelepanu pühendada sellele, et viimased oleksid ümaranurgalised ja puhtalt-siledalt välja töötatud.

Kandekott on soovitatav valmistada impregneeritud presendist.

Nii telk kui ka kott tuleb varustada üksuse nimetusega. Kiilude-harkide jaoks on eraldi hoiukott, mis on asetatav koos telgiga kandekotti.

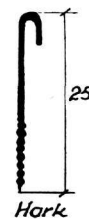
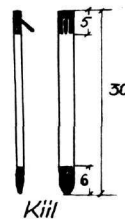
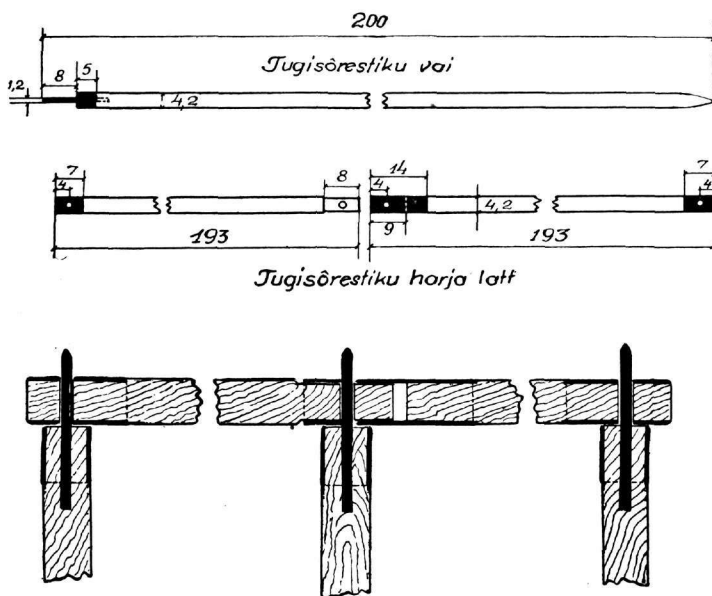

Telgi NK-38 materjalide arvestus ja kalkulatsioon.

Riie: puuvillane purjeriie OK 71, 46 m à kr. 1.10 (suurmüügihind)	kr. 50.60
Pa elad: telgi harjale, linast, 35 mm lai, 4 m à kr. 0.20	„ 0.80
telgi äärte ja otste ülessidumiseks 5 mm lai (või puuvillast nõõri 3 mm läbimõõ- duga) 6 m à kr. 0.11	„ 0.66
Purjesilmad: harjanõõride hoideks 20 mm 2 tk à kr. 0.09	„ 0.18
pingutusnõõride kinnitamiseks 16 tk., telgi otstele 40 tk., alusserva kinnitus- aasadeks 28 tk., kokku 15 mm 84 tk. à kr. 0.07	„ 5.88
(Juhul, kui kasutatakse telgi ukse kinnitami- seks pöörakesi, kulub 15 mm purjesilmi 20 tk. vähem; kasutatakse alusserva purjesilmade asemel 20 mm läbimõõduga vaskrõngakesi, kulub eespool tähendatud purjesilmi veel 28 tk. vähem, seega 84 tk. asemel 48 tk. Juure tuleb vaskrõngaid 12 tk. à 3 snt. ja 18 mm paela 1,2 m à kr. 0.15.)	
Niiti: purjeniiti aasade ja nõõride õmble- miseks ½ vihti à kr. 0.40	„ 0.20
rulliniiti nr. 10 telgiriide kokkuõmble- miseks 3 rulli à 20 snt.	„ 0.60
Nõõri: külje pingutajaiks 5 mm läbimõõ- duga 8 tk. à 2,5 m = 20 m; harja pingu- tajaiks 4 tk. à 3 m = 12 m; ukse aasa- deks (juhul, kui kasutatakse pöörakesi, pole nõõri tarvis) 20 tk. à 40 sm / 10 m, kokku 42 m à 7 snt.	„ 2.94
Nahka: valgepargilist vasikanahka aasade ja kinnitusrakade alla kaks ruutjalga à kr. 0.90	„ 1.80

Pingutusplokk: alumiiniumist 60×25 ×3 mm, 12 tk. à 20 snt.	kr. 2.40
puust, harja pingutajateks 120×60×25 mm, 2 tk. à kr. 0.40	„ 0.80
Puud: tugisõrestiku valmistamiseks saare-, kase- või kuusepuust umbes 4,2×200 sm, 5 tk. à kr. 0.25	„ 1.25
kiilude valmistamiseks tamme-, saare- või vahtrapuust 30×20×1,5 sm, 10 tk. (kaks tagavaraks)	„ 0.75
Vasktoru: 40/43 mm, muhvideks tugi- sõrestiku vaiadele ja lattidele — 14 sm pikk 1 tk.; 5,5 sm pikk 2 tk.; 5 sm pikk 3 tk. Kokku 0.55 m à kr. 3.60	„ 2.00
(Tarbe korral võib kasutada ka teras- või raudtoru, kuid see peab kas üle tinutatama või olema hästi värvitud.)	
Vaskkruvid: muhvide kinnitamiseks, 1- tollised, 5 tk. à kr. 0.03	„ 0.15
Vaske: ümargust, tugisõrestikule 1×17 sm, 3 tk., kokku 0,51 m à kr. 1.20	„ 0.70
Metallasad: (vasest/rauast) kiiludele, 10 kmpl. à 20 snt.	„ 2.00
Töö: õmblemine	kr. 10.00
puutööd, metallitööd, spleisimine „	7.00
mitmesugused kulud	„ 1.00
	„ 18.00
Kandekott telgile, presendist — mõõdus 60×35×25 m, umbes	„ 5.00
Sama kiiludele-harkidele, umbes	„ 2.75

Kokku: kr. 99.46

Eespool toodud arvestuse põhjal läheb üks telk NK-38 koos kandekottidega maksma ümarguselt kr. 100.—. Seejuures kasutatud andmed on peamiselt arvestatud üksiktelgi esmajärgulisest materjalist valmistamisel. Üksikult telki valmistades tuleb ületada mõningad raskused, mis telgi kirjelduses mainitud. Hulgalisemal valmistamisel ja mõnede osade asendamisel lihtsama materjaliga (vask — rauaga, puu muutmisel jne.) võib telgi hinnaks arvata kr. 80.— — 90.—.

Purjelaevad jääs

18.–24. märtsini s. a. toimuvad Tallinnas Ülemiste järvel rahvusvahelised jääpurjekate võistlused

Üks kauneimaid talvespordi alasid on kahtlemata jääpurjesport. Selle spordiharu võlu ei oska keegi aimata, kes pole kaasa teinud sõitu tormi-iilina kihutaval jääpurjekal. See on võlu, mis haarab kõiki, kes temaga on katsetanud.

Jääpurjesport on üks nooremaid spordialasid, vähimalt ei ulata selle spordiala teadlik iga kaugemale kui paarkümmend aastat tagasi. Primitiivseid jääpurjekaid leidis kahtlemata juba ammu, kuid selle spordiala teadlik väljaarendamine ja võistluste korraldamine sai alguse alles enne maailmasõda. Kui otsida selle spordi-

haru teadliku viljelemise sünnimaad, siis satume kahtlemata Eestile, sest siin on sellele spordiharule kõige rohkem rõhku pandud ja tähelepanu pöördud.

Esimesed arglikud katsed jääpurjespordi arendamiseks Eestis sündisid maailmasõja eelaastail Haapsalus ja Kuressaares, kus kohalikud purjesportlased, kes suvel oma uhkete jahtidega tormise mere lainete harju olid künnud, talvel neidsamu purjesid hakkasid kasutama sõitudeks kiilassiledal jääs. Selleks olid ehitatud vastavad jalased, millele asetati jahtide purjed, ja nii algas jääväljade vallutamine jääpurjespordi näol. Algul oli see spordiala õige primitiivne — ei tundud veel jalaste ehitamise ja purjede asetamise õiget kunsti, kuid pikapeale hakkas asi arenema ja tänapäeval seisavad eestlased selle spordiharuga maailma jääpurjesportlaste seas esirinnas.

Uhtaegu Eestiga hakkas jääpurjesport arenema ka Rootsis, siis ka Lätis ja Saksamaal, kuid kusagil mujal pole ta jõudnud nii kõrge tasemeni kui meil, Eestis. Põhjuseks on siin asjaolu, et kui maailmasõja rahutud aastad mujal selle spordiharu rahulikku arenemist takistasid, jõudis selle viljelemine meil pidevalt edasi, kuna vastavahuvilised meil võtsid asja täie huvi ja andumusega. Vastavalt sellele on eestlased tõusnud tänapäeval maailma jääpurjetajate esirinda ja kõik tähtsamad meistritiitlid kuuluvad eestlasile.

18.–24. märtsini s. a. korraldatakse Tallinnas Ülemiste järvel rahvusvahelised jääpurjekate võistlused, kus Eestil tuleb kaitsta euroopameistri tiitleid 15 ruutmeetri ühtlustüübi vabakonstruktsiooni klassis. Meistritiitlid kuuluvad E. Gahlnbäckile ja E. Holstile, kes on meie parimaid jääpurjesõitjaid ja kes võitsid vastavad tiitlid viimati Riias peetud jääpurjekate euroopavõistlusil.

Üldse on oodata tänavusile võistlusile Tallinna kuni 50 jääpurjekat, neist Rootsist 5, Hollandist 1, Poolast 4, Lätist 7, Saksamaalt 15 jne. Suurema arvu

E. Holst, euroopameister ja Eesti parimaid jääpurjesportlasi

Jääpurjekate stardirvi

osavõtjaid annavad muidugi eestlased, kes tahavad neile kuuluvaid meistritiitleid kodumaal väärikalt kaitsta.

Konkurents eelolevail võistlusil töötab kujuneda tänava eriti pinevaks, sest kõik võistlusest osavõtjad jääpurjekad on kas 15-ruutmeetrilise ühtlustüübi või vabakonstruktsiooni klassist, seega on siis iga võistlusest osavõtja jääpurjekas pretendent euroopameistri tiitlile. Kuna jääpurjekate konstruktsioonides vahepeal mingisuguseid muudatusi pole sündinud, siis on eelolevail võistlusil kõik juhtide oskusest, sest jääpurjekate võimed on teada, nüüd on sõna kaasa rääkida ainult juhtidel, kuidas nad oma jääratsusid tulle viies võitude saavutamiseks toime tulevad.

Kui mingit üllatust ei juhtu — ja üllatused, nagu me teame, on ju nii visad tulema — siis peaksid eestlased tulema ka seekord võitjaks, sest meie meeste sõidutase on püsinud kindlana ja kartusteks meistritiitlite äralibisemiseks eestlaste käest ei ole mingit põhjust. Viimast kinnitab ka see asjaolu, et vahepeal on eestlased uusi võite juure toonud, mitte aga vanu tiitleid kaotanud. Viimastel rahvusvahelistel jääpurjekate võistlustel Angerburgis Preisimaal käesoleva aasta veebruaris tuli ühtlustüübi klassis 42 osavõtja seas üldvõitjaks eestlane Hausen. Teiseks tuli meie vana jääpurjeveteraan Holsti, seega langes Eestile koguni kaks esimest kohta.

Usutelles meie jääpurjespordi asjatundjaid nende arvamise kohta selles, millest on Eesti jääpurjesportlaste kõrge tase teiste maade jääpurjetajate keskel, saame vastuseks, et siin on tegemist pingutava treeninguga ja asjasse põhjaliku süvenemisega. Üheks suureks plussiks meie jääpurjespordi praeguse kõrgtaseme seisule on asjaolu, et meie esimesed jääpurjekad on esimeste sõitjate kätetöö. See tähendab seda, et mehed, kes on andunud jääpurjespordile, on jääpurjekad konstrueerinud pisimaski osades ise, olles seega oma sõidukite võimete põhjalikud tundjad ja peremehed. Kõik võimalikud konstruktsioonilised uuendused on siin täie põhjalikkusega läbi viidud, ja kui sellele lisada veel järjekindel ja täie andumusega teostatud meeste väljaõpe, siis peaks meil pilt meie jääpurjetajate sportlikest võimeist olema selge.

Eestlaste saavutused jääpurjespordi alal on pannud kihama ka teisi rahvaid. Eriti on seda märgata Lätis ja Saksamaal, peamiselt aga Saksamaal, kus chitatakse sadasid jääpurjekaid riigi kulul, võimaldades seega laimatele hulkadele jääpurjesõidu väljaõpet. Selle tagajärjeks on jääpurjespordi taseme üldine arenemine Euroopas. Kindlasti saabub niimoodi varsti aeg, kus eestlasil on ikka raskem ja raskem oma meistritiitleid kaitsta ja nii nad võivad meie meeste käest äraagi libiseda.

Sportlikust seisukohast vaadatuna on säärane võistluspinge tõusmine tervitatav, sest sellega areneb üldine sportlik tase ja ka jääpurjesport ise saab uut jõudu juure.

Meie oludes ja meie ilmastiku juures, kus järved ja meri on kaua kinni külmanud, on jääpurjetamine üks ideaalsemaid spordiharusid. Kahjuks on see sport aga seotud kaunis suurte kuludega, mille tõttu ta ial ei saa tõusta massispordiks. Kuid sellena ei ole ta ka mõeldud. Temast on huvitatud peamiselt ikka ainult meresõidusportlased, kes suvel purjejahtidel ja -paatidel tormisesse merre pikki vagusid künnavad ja siis talvise tegetsemisinnu rahuldamiseks leiavad endale avaraid sportimisvõimalusi mõõtmatul mere ja järvede jään.

Esimesi jääpurjekate võistlussõite korraldati Tallinnas merereidil, nagu seda korraldatakse ka Haapsalu ja Kuressaare lahtedes. Kuid Tallinna reid pakub harva ideaalseid võimalusi jääpurjespordiks. Seepärast on see spordiala Tallinnas kandunud peamiselt Ülemiste järvele, kus jääolud on palju paremad ja sõiduvõimalused avaramad. Lagedal, vähese lumega kaetud ja võrdlemisi tasasel järvepinnal võiakse siin arendada kuni 100-km tunni kiirust — see on juba tagajärg, mis pakub sportlikku lõbu ja karastust kõigile sellest spordialast haaratud võistlejaile. Pealtvaatajaile pakub see spordiala vähe — siin peab igapäev kaasa elama ja kaasa elamist võimaldab ainult kaasasõitmine, ainult siis on selle spordiala lõbude mõistmine täielik.

L. S.

Vanarahva nalja ja huumorit

SILMA PEALE VISKAMINE.

Üks taluperenaine jäi juba vanaks ja vaevaseks. Ütles seepärast pojale: „Mulle läheks juba koju abi tarvis, sa peaksid ka hakkama tüdrukutele silma peale viskama.“ Poeg vastu: „Eks ma teeksin seda küll, aga ei tea, kus seda kõige parem teha oleks?“ „Eks ikka kirikus, seal on palju tüdrukuid koos,“ vastas ema. Tuli pühapäev. Poeg läks hommikul lauta ja kiskus lammastel silmad peast välja, pani need taskusse ja läks kirikusse. Seal läks ta üles koori peale, kuhu tüdrukud hästi kätte paistsid. Kui ta nägi mõnd suuremat ja ilusamat tüdrukut kirikust välja minemas, võttis ta taskust lambasilma ja viskas tüdrukule pähe. Kes ikka silmaga pähe sai, see jooksu pistis. Ohtul kaebas poeg emale oma lugu, et silmade peale viskamisest ei tulnud midagi välja. Ema läks lauta vaatama, lammastel pole silmi peas ühtki.

AHNE JA NÄRB KOSILANE.

Peigmees ja isamees läksid ühte tallu kosja. Seal anti neile süüa keedetud kanamune. Peigmees polnud enne nii head toitu saanud, seepärast ta söi väga suure isuga, polnud tal aega mune katkigi lõigata, vaid ta kugistas neid tervelt alla. Pruut ja pruudi vanemad panid seda väga pahaks, nägid et peigmees oli väga ahne sööma, kes seda jõuab täita, jäägu parem kosjakaup katki. Peigmees kuulas endale uue pruudi, kutsus järele isameest, see aga ütles: „Ära sa enam nii ahnesti söö; kui süüa antakse, siis lõika ikka munad pooleks, nagu mina tegin!“ Seal talus anti neile hernesuppi. Peigmees pidas isamehe õpetuse meeles ja lõikas iga herne katki. Aga ka seal jäeti kaup katki. Arvati, et peigmees on väga närb sööma, millal ta sedaviisi kõhu täis saab või millal ta veel aega saab tööd teha.

A/S. KAUBA PANK TARTUS

Ärises 31. detsembril 1937. a.

AKTIVA		PASSIVA	
Kassa	87.305.80	Põhikapital (aktsia- või osa-	
Hoiuarved	325.356.21	kapital)	300.000.—
Väärtpaberid	95.712.85	Tagavarakapitalid	53.880.72
Väärtused	459.90	Erikapitalid	42.390.98
Diskonteeritud vekslid	1.973.114.44	Amortisatsioonikapitalid	103.810.61
Tähtajalised laenud	4.305.—	Hoiusummad	500.082.31
Konto-korrent laenud	823.132.41	Vekslite rediskont	2.224.289.15
Korrespondendid	67.379.33	Võlad teistes krediitasutistes	654.991.97
Garantii deebitorid	160.667.—	Korrespondendid	250.281.96
Vallasvara	11.511.66	Väljaantud garantiid	20.684.68
Kinnisvara	340.555.74	Tuleva aasta tulud	160.667.—
Tuleva aasta kulud	5.415.71	Muud passivad	28.377.45
Muud aktivad	19.903.90	Puhaskasu	22.818.82
	<u>3.914.819.95</u>		<u>52.626.61</u>
			<u>3.914.819.95</u>
KULUD		TULUD	
Valitsemis- ja ärikuulud	70.662.43	Saadud %/o, komisjon ja porto	229.392.14
Makstud %/o, komisjon ja porto	109.980.23	Tulud kinnisvarade kasutamisest	26.203.64
Kinnisvarade kasutamise kulud	14.485.91	Mitmesugused tulud	12.843.31
Mitmesugused kulud	20.683.91		
Puhaskasu	52.626.61		
	<u>268.439.09</u>		<u>268.439.09</u>

Peakoosolek 19. veebr. 1938. a. määras dividendiks 7%, mille väljamaksmine algas 21. veebr. 1938. a.

Juhatus.

KAUBA PANGA PUHASKASU KR. 52.626.61.

Dividendi maksab 7%.

Laupäeval, 19. veebr. s. a., kell 18 pidas Kauba Pank Tartus, oma maja avarais ruumes oma korralise aktsionäride aasta-peakoosoleku. Koosoleku, millel oli esindatud 300.000-kroonilisest aktsiakapitalist 258.050 krooni 5161 häälega, avas panga esimees G. Kevend, juhatas vann. adv. Oskar Rütli ja protokollis V. Palm.

Ettekantud tegevusaruandest selgus, et pank on möödunud aastal kõigiti tagajärjerkalt töötanud.

Panga läbikäik kasvas 47.653.458 kr. 79 s. pealt 52.402.825 kr. 14 s. peale.

Puhaskasu on pank annud aasta jooksul 52.626 kr. 61 s., mis nõukogu ettepanekul peakoosoleku poolt otsustati järgmiselt jagada: aktsionärele dividendiks 21.000 krooni, s. o. 7%, tagavarakapitaliks 22.797 kr. 46 s., nõukogule ja revisjonikomisjonile 3.000 krooni, juhatuse käsutusse 3.200 krooni ja ametnikele lisatasudena 2.629 kr. 15 s.

Käesoleva tegevusaasta eelarve kinnitati tasakaalus 271.150 krooniga.

Nõukogust vanuse järele väljalangenud liikmed E. Kiipus, G. Roht, A. Silvere ja A. Peedel valiti tagasi nõukokku. Seega kuuluvad panga nõukokku G. Kevend — esimees, A. Keiss — esimehe asemik, G. Roht, K. Ennus, E. Kiipus, A. Kook, J. Maasik, prof. A. Paldrock, A. Peedel, O. Rütli, A. Silvere, ja nõukogu liikmete asemikkudena M. Kampmaa, C. Pedraudse ja A. Rossner.

Panga juhatusse kuuluvad G. Kevend — esimees, K. Jänes ja R. Ambre asjaajaja-direktorina.

Revisjonikomisjoni valiti A. Siska, E. Vardja ja J. Ratnik, asemikkudena J. Glück, J. Kurg.

Kõik otsused tehti peakoosolekul ühel häälel.

Panga esimees tänas üksmeelse koostöö eest panga nõukogu ja kõiki aktsionäre ning loodab, et ka tulevikus panga tegevuse kasvu ja edu nimel vastastikune arusaamine ja üksmeelne koostöö vaim ja ind aina tiheneb ja kasvab.

Kaitseliitlaste ja kaitseväelaste

ülikonna-, püksi-, palitu-, mütsi- ja
kandiriie

A/S. KREENBALT

TALLINN, SUUR KARJA 13, TELEF. 425-14

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute suurmüügi keskkohat:

Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A/S.

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri OÜ.

Sindi Tekstiilvabrikute Ühisus. OÜ. Eesti Niidivabrik

Väikemüük kauplustes üle maa